

2023. TÉL

OPERA

**BRICKNER
SZABOLCS**

„Az operanéklés a világ legjobb dolga”

BÁNSZKI ATTILA
Operarajongó

**ÚJÉV AZ
OPERAHÁZBAN**
HALÁSZ PÉTER

**A csodálatos
mandarin, Táncszvit**
Venekei Marianna
Várnagy Kristóf

VIRTUÓZ TELJESÍTMÉNY. AZ ÚJ BMW i5.

100% ELEKTROMOS

Keltse
életre
3D-ben!

A kép illusztráció. BMW i5 átlagfogyasztás: 16-20,5 kWh/100 km; CO₂-kibocsátás: 0 g/km.

Kedves Operabarátok!

Természettudománnyal foglalkozó emberként engedje meg a kedves olvasó, hogy hadd kalauzoljam el olyan területre, ahol talán soha nem jár gondolatban, miközben Ybl Miklós gyönyörűen felújított Operaházában hallgatja a Szláv szезон katarikus zenei világát!

A gyermek már az anyaméhben, a 16. héttől hallja a hangokat, érzékeli édesanyja hangját, énekét. Ismert tényként publikálták, hogy egy várandós édesanya rendszeresen ugyanarra a zenére lazított, és egy idő után, ha megszólalt ez a muzsika, a magzat azonnal mocorogni kezdett, majd a megszületés után, csecsemőként, amikor meghallotta ezeket a dallamokat, abbahagyta a sírást és figyelt.

A memóriánk idegrendszeri szerkezeti alapjai, így a zenei memóriánk is, már intrauterin kialakul. Az anyaméhben lévő gyermek fokozott érzékenysége a dallamokra lehet a magyarázata, hogy a francia babák miért emelkedő, míg a német csecsemők miért eső hanglejtéssel sírnak, követve a két nyelv intonációs kontúrját. Lehet, hogy ez a zenei fogékonyságunk legelső kifejeződése.

Ugyanakkor az emberi kreativitás idegrendszerünk komplex terméke, legyen az zenei, vizuális vagy technológiai „innováció”. A modern agyi képalkotó és neurofiziológiai vizsgálatokkal egyre reményteljesebb, hogy megértjük belső világunkat, úgymint a tanulás folyamatát, az érzelmeinket, a motivációnkat és mindezek szoros kapcsolatát. A memórianyomok attól lesznek tartósak és könnyen előhívhatók, ha azokhoz intenzív érzelmek társulnak. Ezt segíti a zene. A művészeti ágakat ötvözve az opera műfajában a zene, az emberi dal és a színpadi vizuális élmények együtt növelik a katarzist.

Freund Tamás és munkacsoportja írta le először, milyen kapcsolatokkal rendelkeznek azok az idegpályák, amelyek érzelmi és motivációs információkat szállítanak. Hadd idézzem: „Amikor belső világunk impulzusait hozzárendeljük a külvilág benyomásaihoz, akkor ezek tartósan bevésszük, és könnyen előhívhatók. A hatékony tanulás, kreatív gondolkodás alapfeltétele, hogy a jeltárolási folyamat során hagyjunk kellő időt az agyunknak a belső világunk bevonásába.”

Ebben az építőművészeti és zenei környezetben, amit a Magyar Állami Operaház tud nyújtani a számunkra, úgy hiszem – legyen szó laikus vagy műértő szakmai közönségről –, valóban ki tudunk kapcsolódni és fel tudunk tölteni rohanó életünk során.

Ezért is tervezem az idegsebészeti szakma egyik szakterületének világkongresszusi megnyitóját itt, a Magyar Állami Operaházban.

Dr. Erőss Loránd
főigazgató

Országos Mentális Ideggyógyászati és Idegsebészeti Intézet

OPERA

ERKEL

EIFFEL

BALETT

BALETTINTÉZET

ZENEKAR

KÓRUS

GYERMEKKAR

3 Kedves Operabarátok!
Dr. Eröss Loránd beköszöntője

6 „Az operaéneklés a világ legjobb dolga”
Beszélgetés Brickner Szabolccsal

10 A negyedik te magad légy!
Pacsay Attila az Artabanról

12 „A Ruzsalka elvarázsolja az embert”
Szikora János-interjú

14 Múlhatatlan, nagy érzelmek és a tradíció fontossága
Venekei Marianna és Várnagy Kristóf nyilatkozott

18 Bevisz az erdőbe
Claus Guth és a Don Giovanni

20 „A kulturális befektetés a tiszteletről szól”
Thomas Girst Budapesten járt

26 Századok és fordulók
Halász Péter-interjú

30 Kirakós
Ecseki Anikóval beszélgettünk

32 Egy évtized távlatából
Album a Magyar Nemzeti Balettintézetről

34 Diótörő baba segít a koraszülött babákon
Jónak lenni jó!

36 Utazás a női lélek mélyére
Príma Donnák

40 Orosz-olasz csúcs
Olga Peretyatko; Ferruccio Furlanetto

42 A Gólem életre kel
Életmód: Karczag Márton

46 Világégés után
Magyaros darabok

50 „A panaszkulturát ajánlatos kerülni”
Dívat: Schiffer Miklós

54 Egy sorsdöntő időszak margójára
Archív

56 Dubaji sikerek
A hattyúk tava, Pillangókisasszony

58 Mindenre van orvosság
A csengő

60 Születésnap elismerések
Magyar Opera Napja

62 Valakinek holnap...
István, a király (junior)

64 Több mint támogató
Operarajongó: Bánszki Attila

OPERA A MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ MAGAZINJA

FELELŐS KIADÓ:
SZERKESZTŐ:
KÉPSZERKESZTŐ:
ARCULAT:
KORREKTOR:
GRAFIKAI TERVEZÉS, TÖRDELÉS,
NYOMDAI ELŐKÉSZÍTÉS:

Ókovács Szilveszter főigazgató
Filip Viktória
Iványi Jozsefa
Mátai és Végh Kreatív Műhely
Hajdú Livia
Kohán József

HIRDETÉSFELVÉTEL:
ISSN 1789-4093
Ingyenes kiadvány.
LAPZÁRTA:

marketing@opera.hu
2023. december 18.

SZERZŐK: Braun Anna | Filip Viktória | Jászay Tamás | Karczag Márton | Ménes Márta | Oláh András | Pallós Tamás | Papp Tímea | Pónyai Györgyi | Szabó Z. Levente | Ur Máté | Várhegyi András

CÍMLAPFOTÓ: Berecz Valter

FOTÓ: Berecz Valter | Csibi Szilvia | Dubai Opera | Emmer László | Éder Vera | Hamarits Zsolt | Ligeti Edina | Nagy Attila | Nánási Tamás | OPERA Archivuma és Emlékgyűjteménye | Daniil Rabovsky | Rákossy Péter | Rencz Norbert | Ritter Doron | Igor Saharov | Szabó-Gamos Attila | Végh László

„Az operaéneklés a világ legjobb dolga”

Szerző: Filip Viktória

Brickner Szabolcs pályájának íve korábban külföldön, most Budapesten rajzolódik ki. Ő maga **drámaibb szerepekben tündököl**, nyáron Kamaraénekesi díjat vehetett át, és különleges pillanat volt az is, amikor az egyik novemberi Verdi *Requiem*-előadást, amelyben a tenorszólót énekelte, Angelina Jolie, a hazánkban forgató Oscar-díjas színész nő is megkönnyezte.

Operaénekesi pályája nem szokványosan indult. Miért a klarinét lett az első szerelem?

Zongorázni kezdtem, és a tanárnőm hívta fel a figyelmemet egy nagyon jó, kerületi klarinéttanárra. Még nem tudtam, hogy zenész szeretnék-e lenni, és ha igen, a klasszikus zene vagy a jazz lesz az utam, a klarinét pedig minden lehetőséghez illett.

A légzéstechnika miatt jó alapja lehetett az éneklésnek is.

Nem egészen, mert a hangszerre jellemző szájfeszesség itt nem előnyös. Mindenesetre egy ideig párhuzamosan végeztem a Zeneakadémián a klarinét és az ének szakot, majd a hangszert elhagyva végleg az éneklés mellett döntöttem.

A figyelme nagyon hamar a német nyelvterület felé fordult. Miért?

A Zeneakadémia elvégzése után a feleségem, Hajnóczy Júlia számára lehetőség adódott, hogy Németországban tanuljon, én pedig követtem, majd ugyanahhoz a tanárhoz kerültünk. Mindenképpen szeretnénk volna képezni magunkat külföldön is, mert a német nyelv nagyon fontos, nemcsak a dalirodalomban, hanem az operákban is. Olaszul énekelni sokkal könnyebb, franciául nagyon nehéz, a német operairodalom pedig igen gazdag, ezért lényeges a helyes kiejtés és a stílus elsajátítása.

Ez sikerült is, hiszen az augsburgi Hochschule für Musik mesterosztályának elvégzése után a Nationaltheater Weimar és a Nationaltheater Mannheim, később a Bécsi Volksoper közönsége is lelkesedett játékáért.

Az az igazság, hogy bár a siker nem maradt el, a harminc-negyven évvel ezelőtti publikum reakciói bizony egészen mások voltak. Sokszor felmerül a kérdés: régen miért voltak jobbak az énekesek? Ha meghallgatunk pár archív felvételt számos, kiemelkedő művésszel találkozhatunk, de középszerű előadók is jöcskán feltűnnek. Akkoriban azonban olyan mértékű rajongás vette körül az operaélet szereplőit, ami ma ritkaságszámba megy. Pár évtizeddel ezelőtt elképzelhetetlen volt, hogy egy slágerárria után ne törjön ki a taps, ma pedig sokszor néma marad a nézőtér.

Mi lehet ennek az oka?

Talán kevesebb az értő operarajongó, de lényegesebb, hogy a kultúra egészét pár évtizede sokkal nagyobb hányadban foglalta el a klasszikus zene és ezen belül az opera. Ma több minden elvonja a figyelmet ezekről a területekről...

Ha szeretnének betekintést nyerni Brickner Szabolcs jó hangulatú, az Operaház ritkán látható helyszínein zajló címlapfotózásába, kattintsanak ide! Készítette: Opera Café

...például az internet.

Miközben rengeteg előnyét élvezhetjük, hátulütője is van. Előadás közben – bár nem megengedett – van, aki felvételt készít a mobiltelefonjával. Ha aznap épp indiszponált az énekes és a produkció felkerül a világhálóra, csorbulhat a jól felépített karrier. A másik oldalon persze ott van az a tény, hogy énekesként annyiszor vehetünk fel egy áriát, ahányszor csak szeretnénk, és a legjobb verziót oszthatjuk meg. Ilyen típusú, kétélű lehetőségek korábban nem voltak. Micsoda különbség ez! Szerencsére a legtöbb operalátogató tiszteli a művészek erőfeszítéseit, a budapesti dalszínház pedig nagy odafigyeléssel monitorozza és le is veteti a kalózfelvételeket a különböző online felületekről. Abban is biztos vagyok, hogy az opera közönségét végleg elszípkázni nem lehet. Mindig lesznek, akiknek a komolyzene, az opera és az élő előadások varázsa sokat jelent.

Őértük jött haza? Amikor átvette a Kamaraénekesi elismerést a nyári Csillagóra gálán, azt mondta, „kinek másnak adhatnám a zene örömét, mint a magyar közönségnek”.

Ez fontos szempont volt, azzal együtt, hogy szerepek által tudom az örömet és a különböző érzelmeket közvetíteni. Az OPERA vezetése pedig olyan feladatok egész sorával kínált meg, amikre már régóta vágytam. Bár a döntés pillanatában nem látszott, csodaként élttem meg, hogy Hunyadi Lászlót énekelhettem a felújított Operaház első premierjén 2022-ben, az újrainításkor. Azóta is nagy örömmel formálok meg, és várom a jövő márciusi előadásokat is. Számomra az ilyen szintű művészi megbecsülés és bizalom nagyon sokat jelent.

A Kammersanger-cím mintáját követő Kamaraénekesi díj is egy ilyen jel. Ez az operaélet legrangosabb kitüntetésének számít – német nyelvterületen különösen.

Akárhol kapja is egy művész, mindkét elismerés óriási megtiszteltetés. Nagyon nagy dolog, hogy itthon ezt átvehettem.

Nagy tett volt az is, hogy Plácido Domingoval énekelt a Simon Boccanegra tavalyi előadásaiban. Milyen a közös munka egy élő ikonnal?

Óriási példakép, jó lenne vele még többször színpadra állni, megtiszteltetés vele egyvelegőt szívni. Luciano Pavarotti is közel állt a szívemhez, sokat merítettem az ő művészetéből is.

Honnan töltöttek még?

A gyerekekkel, családdal való közös programok során, továbbá focizom, pingpongozom, és újabban szőlővel is foglalkozom. Van egy borászatom földdel és préházzal. Leírhatatlan boldogságot jelent szőlőt művelni! Mindig is vonzott az erdők, kertek és növények világa, de ez a foglalatosság egyesíti a jó levegőn végzett munka örömét a természet és persze a jó bor szeretetével.

Foto: Berecz Valter

Hamarosan saját márkával jelentkezik?

Ez még a jövő zenéje, de a reklámpólók mindenestre már megvannak... (nevet)

Ha már a jövőt említi: májusban a Háború és béke ismét műsoron lesz. Hogyan sikerült belesimulni a Carmen után Calixto Bieito e másik, szintén markáns rendezésébe?

Berkes János tenor, örökös tag szerint nem szerencsés, ha egy modern rendezést egy olyan operához társítunk, amit a szerző egy adott, konkrét korbba helyez. Ez a nézet közel áll hozzám, de természetesen a közönség egy részét kifejezetten az a kérdés vonzza, hogy hogyan nyúl egy kortárs rendező egy ilyen típusú darabhoz, és ezt el kell fogadni. A Háború és béke nagyon jól lehet modernizálni, és kimondottan jól sikerült rendezése Bieitónak. Nagyon előnyös, ha egy színházban mindkét felfogás képviselteti magát – ahogyan ez nálunk tapasztalható. A Traviata vagy a Bohémélet tradicionális változatban megy, de megvan a modern vonal is, például Prokofjev operájával.

Láthatóan a drámaibb szerepek találják meg Hunyadi László, Idomeneo vagy a Háború és békében látható Pierre Bezuhov alakján keresztül. Hogy érzi magát a spinto szerepkörben?

Jobban áll a karakteremnek, de ami még fontosabb, a hangomnak is. Azt szokták mondani, hogy a tenorista tönkremegy, ha túl korán énekel túl súlyos szerepeket. De ha valakinek sötétebb hangja van, az épp a lírai szerepektől romolhat el. Taminót vagy Don Ottaviót épp ezért ma már nem is éneklek.

Idomeneóként viszont nagy sikert aratott.

Nagyon szívesen vállaltam, mert Kréta királya érett férfi, nagyokat lehet énekelni ebben az operában, és bár igen lírai szöveg, Mozart világán belül valóban súlyos, a hangomhoz illő szerep.

Ha Idomeneóként nem csak Kréta királya, hanem egy kis időre nemzetek fölött álló lehetne, mit üzenne a világnak?

Tegyék le a mobiltelefonot és a tabletet! Kommunikáljanak egymással, fedezzék fel a természet szépségeit, ne csak a mesterséges intelligenciában bízzanak, hanem saját magukban és az emberekben is. És persze jöjjenek el az OPERÁ-ba! Simándy József fia mondta nekem egyszer, hogy az összes nehézsége ellenére az operaéneklés a világ legjobb dolga. A színészet, a muzsikálás, az éneklés, a közönségnek örömet, jó élményt adni, és szeretetet, tapsot kapni tőlük, tényleg fantasztikus! ○

A negyedik te magad légy!

Szerző: Várhegyi András

Különleges, **az érzékszerveinkkel játszó előadás**nak ad otthont decemberben az Eiffel Műhelyház: Pacsay Attila zenéjével és Almási-Tóth András szövegével jött létre az új magyar kamarazene-ciklus.

A darabról a zeneszerzőt faggattuk.

Az előadás koncepciójának megálmodója és színpadra állítója, Ókovács Szilveszter úgy fogalmazott, nem is annyira opera, mint inkább kamarazene-ciklus született. Ön is így véli?

Nehéz megragadni a legtalálhatóbb műfaji megnevezést, mert több szempontból is kísérleti előadás készült, de talán a spirituális utazás az egyik legfontosabb meghatározás. Van a produkciónak egy élő része, amit az énekesek, a narrátor és a zenészek adnak elő, de a kamarazenei darabot kiegészítik előre felvett zenei betétek és különféle hangkulisszák is. Ehhez rendelkezésünkre áll egy teljesen új hangrendszer, amit eddig inkább csak mozikban használtak, hang-

versenytermekben még nem. Ennek az a lényege, hogy nemcsak körben szólnak hangszórók, hanem a nézők feje fölött is, amitől úgy érezhetjük, hogy teljesen körülvessz minket a zene. Mai, divatos kifejezéssel élve immerzív élményre számíthatnak a nézők, vagyis sokkal jobban a produkció részesévé válnak. Ezt erősíti a térelrendezés is, ugyanis a közönség tagjai nem a hagyományos módon foglalnak helyet, hanem koncentrikus körben, nyugágyakon fekszenek, és mindezek tetejébe bekötött szemmel hallgatják az előadást. Témáját tekintve a mű az adventi ünnepkörhöz kapcsolódik, ezért is adta magát ennek a fajta közösségi színházi élménynek a megteremtése.

Artaban egy nem kanonizált napkeleti bölcs. A legenda szerint a Háromkirályok mellett egy negyedik király is látta és megfejtette a betlehemi csillag jelentését, azonban nem ért oda időben a Megváltóhoz, ezért a Szent Család nyomába eredt. Önt mi fogta meg Artaban sorsában?

Korábban nem ismertem a történetét, a felkérés után ástam bele magam, elolvastam róla mindent, ami fellelhető. Úgy érzem, nagyon közel áll hozzám, sokkal emberibb, mint sok más bibliai történet. Sokan magunkra ismerhetünk Artaban karakterében, aki kitéz maga elé egy célt, de aztán sohasem éri el azt.

Mi is így vagyunk ezzel: mindig közbejön valami, és végül ezek az elkanyarodások töltik ki az ember életét. Ezért is van az, hogy nem a céljainkon van a hangsúly, hanem azon, hogy megfelelő, érvényes életet éljünk, és ne keverdjünk konfliktusba önmagunkkal.

Míg a dalok szövegét Ókovács Szilveszter írta, a narrációt Almási-Tóth András jegyzi.

Hogyan zajlott a közös munka?

Párhuzamosan készült a librettó és a zenei rész, folyamatosan megvolt köztünk az egymásra hatás. A különleges műfaji besorolást különben az is erősíti, hogy a dalok sem a hagyományos operai megszólalást követik, hanem leginkább a brechti *songok*hoz hasonlítanak, mint amilyenek a *Koldusopera*ban is szerepelnek. Az énekesek közül mindenki játszik mindenkét: amikor például a három napkeleti bölcs énekel, akkor az egyiküket a színen lévő operaénekes-nő szólaltatja meg.

A vakoknál különleges módon felerősödik a hallás érzéke – épített arra valamilyen módon, hogy a környezet zörejei is a zenei struktúra részévé váljanak?

Igen, van például homokvihart imitáló hangbejátszás, és azt is különleges hangkulissza-megoldásokkal érzékeltetjük, ahogy hirtelen minden leáll és elsötétül az ég, amikor felállítják a keresztet a Golgotán. Egy vak ember számára természetes dolog figyelni a környezet hangjaira, míg egy látó ember sokkal inkább a szemére hagyatkozik, nem a hallására. A bekötött szem segíthet benne, hogy észrevegyük az apró részleteket, amiket a zene tartalmaz, és ez a fajta figyelem talán saját életünk mélységeihez, fontos elemeihez is közelebb visz. ○

Miért jó az egyik érzékszervünket ki-kapcsolni, míg a többit élessé tenni? Ríportunkban a produkció szereplői nyilatkoznak erről. Készítette: Opera Café

Fotó: Ritter Doron

Szikora János: „A Ruzsalka elvarázsolja az embert”

Szerző: Ur Máté

A Szláv szezón keretében januárban kerül a Magyar Állami Operaház színpadára *Antonín Dvořák legnagyobb sikert aratott operája*, a *Ruzsalka*. A darabhoz fűződő személyes viszonyáról, a színpadra állítás mikéntjéről, valamint arról, hogy mi mindent törleszt ezzel a hazai operajátszás, a rendezőt, Szikora Jánost kérdeztük.

A Vörösmarty Színház igazgatója-ként igazi otthona a prózai színház. Az operarendezései mennyire tudatosan követik egymást?

Az ívek megrajzolásával mindig is óvatos voltam, hiszen míg a színház esetében én választom meg, hogy mivel szeretnék dolgozni, az operai munkáim inkább külső tényezőktől függenek. Így volt ez a *Ruzsalka* esetében is, amire a Magyar Állami Operaház főigazgatója kért fel.

Mi volt az első opera, amit színre vitt?

Máig nem tudom, hogy a főiskolai tanáraim közül Petrovics Emil, vagy Békés András fejében született meg az ötlet, de az első nagyopera, amivel dolgozhattam Richard Strauss *Salomé*-ja volt. Az előadás jól sikerült, kiderült, hogy van hozzá affinitásom, s ezzel helyel-közzel már determinálva is volt, hogy a zenés színházat illetően mivel kell tovább foglalkoznom.

Foto: Hamarits Zsolt

A Ruzsalka mennyire áll közel önhöz?

2014-ben engem ért az a megtiszteltetés, hogy immár az Operaházban állítsak színpadra egy újabb Richard Strauss-operát, méghozzá *Az árnyék nélküli asszonyt*. Strauss darabja nagyjából két évtizeddel később keletkezett mint Dvořák *Ruzsalkája*, a két mű cselekménye és alapprobémája pedig kísértetiesen hasonlít. Mindkét opera egy csodálatos mese emberségről, önfeláldozásról és a boldogság megbecsüléséről, egy varázslat, amiben el lehet merülni és fel lehet oldódni.

Mi az, amit ön a legfontosabbnak tart a Ruzsalkával kapcsolatban?

Adott egy különös és kisiklott szerelem története, ami a harmadik felvonásban egy hirtelen ugrással átvált egyfajta nosztalgikus élménnyé, visszaemlékezéssé. A szereplők megöregedtek, elfáradtak, és ennek az érzésnek a fénytörésében tekintenek vissza mindarra, ami egykor előttük volt, ami elmúlt, és amit esetleg elrontottak. A szabadság és a fiatalság vágya, annak ártatlan dinamizmusa áll szemben az öregség letisztult, múltba révedő nosztalgijával, ami egyre inkább személyes élménnyé válik a számomra. Ez foglalkoztat, és a darabban is ezt a viszonyrendszert szeretném kibontani.

Dvořák művét eddig összesen két alkalommal láthatta az Operaház közönsége, 1956-ban a Pozsonyi, húsz évvel később pedig a Prágai Nemzeti Színház társulata mutatta be. A hazai előadói hagyomány hiányát felszabadító érzésként éli meg?

Természetesen, hiszen a hagyomány mindig jelent egyfajta kötöttséget, és megfelelői kényszerrel vált ki. Még ha egy teljesen más koncepció mentén is halad, akkor is ott lebeg egy bizonyos mérce az ember szeme előtt. Méricskéli önmagát és a korábbi anyagokat,

miközben néha görcsösen igyekszik tartani a távolságot. Ez a mostani munka esetén nincs így, hiszen tényleg csak nemzetközi példák vannak az opera színpadra vitelét illetően, azokkal pedig bizonyos szempontból nagyvonalúan bánik a rendező.

Az opera ismertetője látványos rendezést ígér. Hogyan valósul ez meg?

A *Ruzsalka* tipikusan a háború előtti békeidő művészetének, a la belle époque időszakának a terméke, ami azt is magával hozza, hogy szinte lubickolunk a lehetőségekben, amire egyébként a mű meseszerű származástörténete is ráerősít. Szendrényi Éva díszletei és Zoób Kati ruhakölteményei az art nouveau két sztárja, a cseh Alfons Mucha és a skót Charles Rennie Mackintosh munkáiból inspirálódtak, akik bár nem tudom, hogy ismerhették-e egymást, de művészetük nagyon is összecseng.

Egy interjúban úgy fogalmazott, hogy az operarendezés nem más, mint láthatóvá tenni a láthatatlant. Mít jelent ez a Ruzsalka esetében?

Annak ellenére, hogy egy zeneszerző azért írja a darabjait, hogy azokat előadják, a zene egyik alaptulajdonsága, hogy önmagában láthatatlan akar maradni. A szem mint érzékszerv kizárása mindaddig lehetséges, amíg nem akarunk mondjuk egy operát a színpadra állítani, melynek során a zene láthatatlansága az opera műfajának komplexitásán keresztül válik a szem által is befogadhatóvá. Az opera nagyszerűsége éppen abban az érzéki totalitásban rejlik, amire igazán nagy hangsúlyt Richard Wagner fektetett először, akitől Dvořák is nagyon sokat tanult. A *Ruzsalka* esetében az előbb említett látványelemek teremtik meg mindazt az atmoszférát, amin keresztül a zene és az azt körülvevő elemek egy új minőséget tudnak létrehozni. ○

Múlhatatlan, nagy érzelmek és a tradíció fontossága

Szerző: Braun Anna

Három százéves, mégis **örökké aktuális**, felkavaró és izgalmas művet láthatunk 2024 februárjában az Operaház színpadán. A *Bartók TáncTryptichon* keretein belül újra látható lesz a Velekei László koreografálta népmesei történet, *A fából faragott királyfi*, friss értelmezést nyer Venekei Marianna által *A csodálatos mandarin* története, és Pest, Buda, Óbuda egyesítésének 150. évfordulóján megelevenedik a félszázados jubileumra írt *Táncsvit* is, Várnagy Kristófnak köszönhetően. Az alkotókkal beszélgettünk.

BARTÓK TÁNCTRIPTICHON

Fotó: Emmer László

Venekei Mariannától megszokott, hogy látványos, nagy érzelmekkel dolgozik, és olyan nézőpontból fogja meg még a klasszikus darabokat is, hogy érthetővé váljon a történet. „*A csodálatos mandarin* esetében ez nem is bonyolult, hiszen programzenéről van szó, azaz adott a Lengyel Menyhért által megírt szöveggönyv, és az arra íródott zene: minden momentum egészen pontosan le van jegyezve. *A vágy villamosa* is ilyen volt” – mondta el Venekei Marianna.

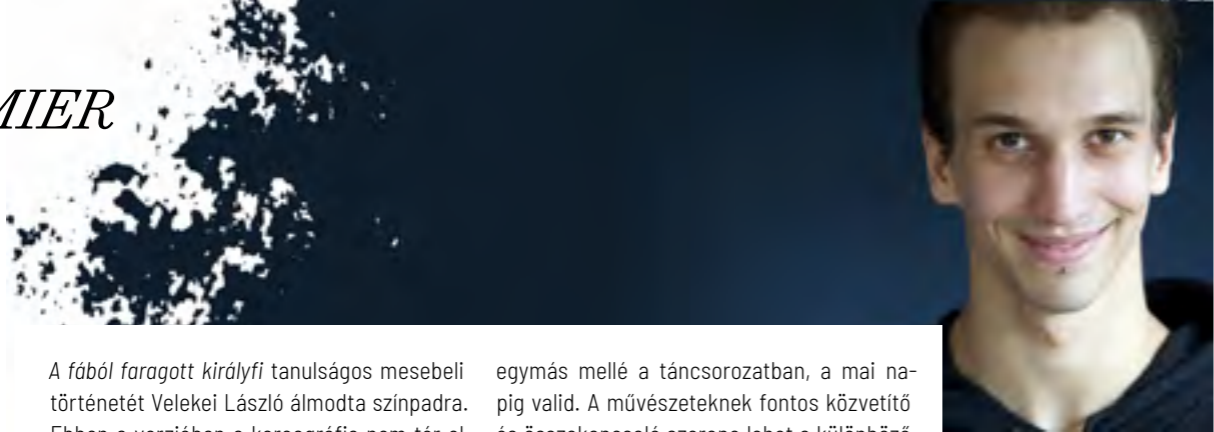
A *csodálatos mandarin* című darab története egy prostituáltról szól, akit néhány csavargó arra kényszerít, hogy a lakására csábitson fel férfiakat. „Őket aztán kirabolják, elkergetik és kidobják. Ebből él a banda. Ez egy ősidőktől fogva érvényes történet, ma is történhetne és történik is” – mondja a koreográfus. Mindeközben Bartók emblemikus zenéje elsodorja a nézőt – és a táncost is –, amire szükség is van, hiszen a mandarin szóltan jelenléte uralkodik a színpadon. Venekei értelmezése szerint „a mandarin nem jelenség, hanem tulajdonképpen egy jelenés. Ezért is kellett olyan táncos, aki kifejezetten magas, akinek a varkocsai szinte úsznak a levegőben, amikor megmozdul. Az eredeti műben a mandarin egy csúf, viaszos arcú kínai, tele

arannyal, de az én koncepciómban a lány beleszeret ebbe a férfiba. Én az ő összefonódásukat követem, nem a beteljesülést, nem a gyönyört, hanem a kapcsolódást. Számomra a mandarin a megmentő, ő hozza el a megtisztulást a lány számára”.

Van más eltérés is az eredetihez képest, mégpedig a végkicsengés. „Bartók művének végén a lány egyedül sétál ki a színpadról. Én nagyon szerettem végiggondolni, hogy mit élt meg, mi történt vele, miről szólt számára ez a találkozás, így az üzenetem nem a megszabadulásról szól. Ha a valóságot nézzük, az emberi világot, talán nincs is menekvés, a kín és a kínzás, az erőszak, a bántalmazás egyidős az emberiséggel, a kegyetlenség és a kényszerítés mindig jelen volt és szerintem jelen is lesz” – mondja.

Venekei Marianna egyébként maga is megformálta a lányt, mégpedig ifj. Nagy Zoltán és Szakály György mellett is, olyan fantasztikus elődök után, mint Lakatos Gabriella, Pártay Lilla vagy Hágai Katalin. „Táncművészként óriási kihívás ez a szerep, nem szokványos, nem könnyű, nemcsak mentálisan, fizikailag is. Mi hetven vasszék között táncoltunk anno, sőt, nekem fel is kellett borítanom őket. Ez olyan fizikai megterhelést jelentett, hogy a színpadról kifelé menet már csak támolyogtunk. Ezek az emlékek megmaradtak, átdolgozódtak bennem, és meg is jelennek a mostani női karakterben.”

A darab mozgásnyelve és a látvány a történet köré épül majd. „Nincs új táncnyelv, de van egy nagyon erős sztori és egy karakteres léggör, azaz egy lepukkant ház, amit a darab »apacs tanyának« hív. Nagyon fontos volt számomra, hogy az első gombtól az utolsó szögig minden ezt a különleges atmoszférát árássa magából. A látvány, a díszlet és a jellemző Zöldi Z Gergely és Szelei Mónika munkája” – hangsúlyozta a koreográfus.

A fából faragott királyfi tanulságos mesebeli történetét Velekei László álmolta színpadra. Ebben a verzióban a koreográfia nem tér el a 2023 tavaszi verziótól, de a díszlet tartogat meglepetéseket a nézők számára.

Új életre kel a Pest, Buda és Óbuda egyesítésének 50. évfordulójára írt *Táncszvit* is, mégpedig száz évvel az eredeti darab megszületése után, Budapest 150. születésnapján Várnagy Kristóf és Horváth Zita munkájaként. Az operaházi társulat művészei mellett közreműködnek a Magyar Nemzeti Balettintézet növendékei is. Várnagy Kristóf lapunknak elmondta, hogy a Magyar Nemzeti Balett repertoárjára és együttesével előadást készíteni komoly feladat, ráadásul Bartókról van szó, akinek darabjait olyan koreográfusok állították az Operaház színpadára, mint Bozsik Yvette, Fodor Antal, Frenák Pál, Juhász Zsolt, Seregi László, Velekei László, Venekei Marianna. „Azért kértem fel Horváth Zitát az előadás társ-koreográfusának, hogy két pár vállon nyugodjon ennek a nagyon szép és fantasztikus felkérésnek a súlya” – mondta. Azt is kiemelte, hogy bár mozgásművészeti anyanyelvé a klasszikus balett, alkotóként eddig aktívan kerülte ezt a formát. „Koreográfusként legutóbbi videómukámban nyúltam újra a balett gyökereimhez, és ez meggyújtotta bennem a szikrát. A sors kezének érzem, hogy Solymosi Tamás most talált meg a Táncszvit koreografálásának nagyszerű lehetőségével. Közel húsz év távlatából újra a balett nyelvén fogalmazni egészen elképesztő érzés. Ez az előadás számomra egyfajta hazatérés.”

De vajon mi az üzenete a százéves darabnak a főváros 150. születésnapján, és mi a bartóki gondolat lényege? „Bartók kiinduló alkotói elképzelése, mely szerint a Duna-menti népek zenéjének jellegzetes motívumvilágát állítsa

egymás mellé a táncszorozatban, a mai napig valid. A művészeteknek fontos közvetítő és összekapcsoló szerepe lehet a különböző kultúrák között, a Táncszvit pedig csodálatos példája annak, hogy a kulturális diverzitás milyen fantasztikus értékeket képes létrehozni. Számomra a »bartóki gondolat« a tradíció beemelése a kortársba, és az újítás hagyományára. Ez pedig kiváló összhangban állt azzal az alaphelyzettel, hogy a balett lesz a közös nevezőnk az Operaház művészeivel, amiből kiindulva felépíthetjük az előadást. A klasszikus formáktól eljutunk majd a *Molto tranquillo* és *Comodo* tételek alatt megfogalmazott koreográfia nyitottabb, szabadabb struktúrájához. Koncepciónk szerint a tradíciókból táplálkozva jön létre a darab vizuális nyelve is, ami magán hordozza a hagyományok bélyegét, mégis kommunikál a jelennel. Ezt példázzák Bélavári Zita csodálatos jelmezei, amiket a bujái népviselet ihletett” – fogalmaz a koreográfus.

Kiemelte, a társulat tagjai nagyon nyitottak és befogadóak voltak, kölcsönösen inspiráló helyzetek jöttek létre, amelyben élmény volt felfedezni a táncosokban rejlő potenciált, és a közös fejlődés folyamatát. Várnagy Kristóf mindenféle „fizikai nyelven” alkotott már, létrehozott balett-, kortárs- és újcirkusz-produkciókat is. „Most azonban balettelőadás született, a terminológia azon nyitottságával élve, hogy Bournonville-n át, Balanchine-on keresztül Bėjart-ig széles a balett skálája, és akkor még csak a B betűs koreográfusokat említettük – emelte ki. – Nagyon szórakoztatónak találtam, hogy az interneten több kortárs lejátszólista is tartalmaz Bartókot, ezért magamban én is úgy kezdtem definiálni, hogy Bartók korunk egyik klasszikus kortársa. Szerintem éppen ezért a Táncszvit formanyelve is »a classic with a twist«.” ○

Herend

HEREND PORCELÁN
TRADÍCIÓ-INNOVÁCIÓ

Herend Viktória
H-8440 Kossuth Lajos utca 135.
Tel.: +3688 523 223

Budapest Porcelán Palota
H-1051 Józsefnádortér 10-11.
Tel.: +3620 241 5736

Budapest Belvedere
H-1061 Andrássy út 16.
Tel.: +361 374 0006

Budapest Hadik
H-1014 Szentháromság utca 5.
Tel.: +361 225 1051

Bevisz az erdőbe

Szerző: Jászay Tamás

Mindjárt negyedszázada, hogy a fiatal frankfurti rendezőre rácsodálkozott a világ operaszerető közönsége. Claus Guth világjáró útját a szakma legfontosabb díjai és a legnevesebb operaházak meghívásai szegélyezik. **Korszakváltó Don Giovanni**ja márciustól az OPERA repertoárját gazdagítja.

A szakírók a német *Regietheater* jellegzetes képviselőjeként tartják számon az 1964-ben született Claus Guthot. A klasszikus repertoár markánsan kortársi újraolvasása meglehetősen szabad, olykor a provokációtól sem visszariadó megoldásokat hoz. Elsőre tán azt mondanánk, hogy örült beszéd, de Guth valójában mindig a lényegre tapint, illetve kérdez rá.

Csak néhány példa: *Bohémélete* az űrben játszódott – tényleg, hol máshol olyan metsző a hideg, mint a végtelen kozmoszban? A már az első pillanattól romokban lévő életére visszatekintő *Rigolettót* hatalmas kartondobozba helyezte Párizsban. Legutóbbi dobása a bécsi *Turandot*, amit néhány hete mutattak be.

A néző persze megütközik a szélsőséges megoldásokon, de ha a színpadi történések figyelmes olvasója lesz, rájön, hogy Guth látványos, nagyszabású interpretációja mindig szigorúan a partitúrán alapul. A klasszikusokat tiszteli, de az áporodott hagyományt nem, ez pedig jót tesz a műveknek: mintha valaki szélesre nyitna egy ablakot, hogy friss levegőt engedjen az ódon falak közé.

Claus Guth filozófiát, germanisztikát és színháztudományt, később színház- és operarendezést tanult Münchenben. A kilencvenes évek közepén kezdődött karrierje elején kortárs operákra szakosodott: több világpremier fűződik a nevéhez. Így Luciano Berio 1999-es salzburgi ősbemutatója is: a *Cronaca del luogo* után a kritika és a közönség is megjegyezte a nevét. Gazdag pályája meghatározó szerzői Wagner, Strauss és Händel, de Verdi, Puccini, Mozart is közel áll hozzá.

Azonnal operatörténeti kuriózummá vált a 2006 és 2009 között Salzburgban megrendezett Da Ponte-trilógiája, amiről néhány évvel később így beszélt: „Eleinte nem tudtam, hogy ciklus születik. Amikor ez kiderült, biztos voltam benne, hogy a *Così* variáció lesz ugyanarra a témára. A *Figaro* színpada az építészet és a kultúra jegyében fogant, a *Don Giovanni* a maga természetközelségével ennek tökéletes ellentéte, míg a *Così*ban egyfajta mesterkéltég van jelen. A trilógia darabjai kövek, melyek együtt építik a valóságot.”

A 2008-as, gazdag kritikai recepcióval bíró *Don Giovanni* töretlen sikernek örvend világszerte: Berlin, Madrid, Amszterdam után a 2023/24-es szezonban Párizsban és Budapesten is látható. Amikor Almási-Tóth András művészeti igazgatót arról kérdezem, miért emelte be az OPERA repertoárjába Guth rendezését, így felel: „A *Don Giovanni*nak nálunk Ljubimov legendás előadása óta hagyománya van, de valójában egyik bemutató sem volt képes arra a szintre eljutni. Mivel hiányzik a műsorról már jó ideje, úgy gondoltuk, hogy egy nagy sikerű, radikális értelmezésben hozzuk el.”

De mi teszi radikálissá Guth értelmezését? Almási-Tóth szerint „a *Don Giovanni* egy legenda vége: nem sikerei csúcsán látjuk a főszereplőt, hanem egy korszak végén. Lezárul a »középkor«, és átveszi a hatalmat az új rend, a racionalitás, a felvilágosodás – ezt tanultam Fodor Gézától. Guth ezt teszi meg fő motívumnak: Don Giovanni haláltusáját látjuk, hiszen a párbajban a Kormányzó megsebzí. Az események álomszerű ködben egy erdőben zajlanak, és a főhős haldoklik... Nincs feloldás.”

A nyitó jelenetben merész dramaturgiai húzást alkalmazó Guth szokatlan fénytörésbe állítja a legendás csábító jól ismert történetét. Rémálmok, víziók töltik meg a helyszíneként kijelölt sötét erdőt és a világvegi buszmegálló, a történet pedig az elmúlással küzdő Don Giovanniról beszél. Szó sincs Mozart operájának meghamisításáról: a határozott rendezői elképzelésnek köszönhetően a címszereplő mindenesztül kortársunkká válik, akinek intenzív halálközeli élménye karnyújtásnyi távolságra kerül tőlünk. ○

„A kulturális befektetés a tiszteletről szól”

Szerzők: Filip Viktória, Oláh András

A BMW Group több mint ötven éve működik együtt intézményekkel, világhírű művészekkel. Az elmúlt két évtizede tekintetben Prof. Dr. Thomas Girst, a vállalat kulturális elkötelezettségéért felelős vezetőjének nevéhez fűződik, aki nem mellesleg több könyv szerzője, egyetemi professzor és 2016-ban elnyerte „Az év európai kulturális menedzsere” díjat. Vele beszélgettünk első budapesti látogatása alkalmával.

Ókovács Szilveszter és Thomas Girst | Fotó: Nagy Attila

Fotó: Nagy Attila

Vezetőként pontosan meghatározza, hogy kivel kell kapcsolatokat létesíteni, vagy inkább impulzusokat ad, amik alapján a helyi vállalatok megtalálhatják a partnereiket? Hogyan működik a folyamat?

A stratégiánk világosan meghatározza a cselekedeteinket, és azt hiszem, ez az, ami minket jelentőssé tesz a művészetek terén végzett, sok évtizedes munkánkban. A klasszikus zene az egyik pillére a világméretű, globális elkötelezettségünknek. A jazz is kiemelt jelentőségű a kortárs művészet, a dizájn és az építészet mellett. A hangok kérdése egyébként is egyre fontosabbá válik az elektromobilitásban, ezért erre is nagy hangsúlyt fektetünk: a jövő hangzásán dolgozunk a két Oscar-díjat is elnyert, hollywoodi zeneszerzővel, Hans Zimmerrel, és természetesen több tucatnyi hangtervezővel.

A BMW Group több mint ötven éve hozta létre az Art&Culture programját, amely révén együttműködtek és rendkívüli alkotásokat hoztak létre például Andy Warhollal, a Tate Modernnel, az Elbphilharmonie-val, a milánói Scalával és a Római Operával. Miben jelenik meg mindennek a hozadéka: eladási statisztikában, presztízsből, új vásárlói rétegben?

A rövid válasz az, hogy a fentiek mindegyikében. A kicsit hosszabb verzió szerint felelősség volna a tevékenységünket abból a szempontból szemlélni, hogy ezzel hány autót adunk el. Valójában arról van szó, hogy vállalként valódi részei vagyunk a helyi társadalmi és kulturális életnek: vissza kell adnunk valamit annak a társadalomnak, ahol a sikeres üzleti tevékenységünket folytatjuk. Úgy gondolom, hogy a kulturális befektetés a tiszteletről, a kíváncsiságról, valamint arról az örökségtudatról szól, hogy mit tehetünk együtt, és mit hagyhatunk magunk után.

BMW i7 az Operaházban | Fotó: BMW Group Magyarország

Tehát nem csak anyagi támogatást adnak...

...hanem interakciót szeretnénk és nem egy egyszerű pénzügyi tranzakciót. Természetesen minden művésznek, intézménynek, operaháznak, zenekarnak, múzeumnak szüksége van plusz pénzügyi erőforrásokra, de mi nem akarunk sem szponzorok, sem felcserélhető üzletfelek lenni. Több mint ötven éve vagyunk ezen a területen, nagyszerű hálózattal és tapasztalattal rendelkezünk. Fontos, hogy a partnerünk megismerje ezeket a lehetőségeket, és hozzátegye a saját ötleteit is. A közös alkotás rendkívül fontossá vált. Ezért hívjuk ezt a kapcsolatot partnerségnek és nem másnak. Azt hiszem, ez különböztet meg minket, és ez tesz bennünket megbízható, felelős, hosszú távú partnerévé minden olyan kulturális intézménynek, amellyel együtt dolgozunk.

Mit tart a legnagyobb kihívásnak a kulturális együttműködés területén a következő években?

Ez mindig kihívást jelent. Van egy üzleti és van egy művészeti és kulturális rendszer, ezeket pedig nem könnyű összehangolni. Húsz évvel ezelőtt nagyon nagy volt a határvonal e két szegmens között. Húsz-huszonegy évesen magam is kiáltványokat írtam az ellen, hogy az üzleti szféra belépjen a kultúra világába, mert úgy éreztem, így tudjuk megőrizni a művészetek tisztaságát. Ma már azt gondolom, hogy tulajdonképpen mindkét terület próbátételei mindig a költségek körül forognak, és a művészeknek is el kell gondolkodniuk azon, hogy honnan tudnak anyagi forrásokat szerezni, hogyan tudnak művészként túlélni? Ezt az Andrásy úti épületet, amelyben beszélgetünk, egy építész kulturális intézménynek tervezte, ezért is olyan szép. Csak az akusztikáért és az előadásért létezik, és annak tanúsága, hogy mire vagyunk képesek. De ahhoz, hogy az opera releváns maradjon, lehet, hogy el kell hagyni a színpadot. Lehet,

hogy ki kell menni a városba, és új dolgokat kell kipróbálni. Fel kell kelteni az érdeklődést, hogy az opera és a komolyzene az elkövetkező generációk számára is érték legyen.

Van olyan konkrét, érdekes vagy inspiráló együttműködés a BMW és az opera világa között, amelyre különösen büszke, amit szívesen megemlítené?

Több száz kezdeményezésben veszünk részt világszerte, sok közülük tavaly is a klasszikus zenéhez kapcsolódott. A legjobb programjaink közt ott van az „Operát mindenkinek”, aminek célja az, hogy az opera vagy a klasszikus zene egyszerre elérjen húsz-harmincezer embert. Ezek az események közttereken jönnek létre, legyen az Berlinben, Londonban, Melbourne-ben, az orosz-ukrán háború előtt Moszkvában. Fantasztikus élmény ennyi mosolygó arcot látni, vagy azt, ahogy a kisgyerekek Verdire táncolnak!

A BMW Group Magyarország és a Magyar Állami Operaház együttműködése több mint nyolc évre nyúlik vissza, számos közös megmozdulással. Ilyen volt például a BMW i7 fotózása a felújított Operaház színpadán, a limuzinszolgáltatás világsztároknak (Domingo, Kaufmann...stb), vagy épp az orosz lánygyerekeknek, akik az újranyíló Operaház első vendégei lehettek. Milyen visszhangja volt ezeknek az aktivitásoknak a nemzetközi térben?

A termékeink és a kulturális elkötelezettségünk nem feltétlenül keverednek. Említette Warholt, ott a BMW Art Car sorozat, ahol természetesen a művészek magával az autóval, mint felülettel dolgoznak. Amikor a klasszikus zenével és az operával való kapcsolatunkról van szó, maga a gyártmány távolabb kerül. Ha megengedik nekünk, hogy színpadra állítsunk a budapesti Operaház Szent Gráljában

egy olyan autót, mint amilyen a szívünknek kedves 7-es sorozat, az csodálatos! Azokat a képeket a Magyar Állami Operaházról és az elektromos luxuslimuzinról, amiket a médiacsatornáinkon is megosztottunk, világszerte számos országban felkapták a kollégáink, mert úgy gondolták, hogy ez a tökéletes módja a bemutatásának. És az Operaház itt nem csupán díszlet volt! Egyértelműen látszik, hogy ezt a fotósorozatot azért tudtuk elkészíteni, mert igazi partnerség van köztünk.

Ennek egyik jele lehet az is, hogy a művészeti együttműködések elismerő magyarországi Art is Business Díj vállalati kategóriájának győztese 2022-ben a BMW Group Magyarország lett. Van olyan kooperáció a régióban, ami hasonló eredményeket tud felmutatni?

A díjak fontosak, különösen azok számára, akik a cégen belül azért küzdenek, hogy a kultúrára szánt költségvetés megmaradjon. Minden vállalat dicséretet érdemel, amelyik tesz valamit a kultúráért, különösen akkor, ha ez nem csak egy megbízás, ahol egy énekesnek el kell énekelnie a vállalat dalát, hanem – ahogy esetünkben is – a kreatív szabadságot jelenti. Ma találkoztam Dr. Ókovács Szilveszterrel, aki elmondta, hogy az intézményi támogatásoknak Magyarországon még nincs kialakulva olyan kultúrája, mint Nyugaton. Én ezúton is arra szeretném bátorítani a cégeket, hogy vegyenek részt a művészetek támogatásában! Ha jól csinálják, az jót tesz a cégük imázsának, hírnevének és láthatóságának. Örülnék, ha több vállalat lépne az ügy érdekében. Biztos vagyok benne, hogy azok, akik tesznek is, úgy érzik, hogy ez nekik is megéri. Jó az alkalmazottainknak, és képes jobb helyé változtatni ezt a világot, aminek most nagyon nagy szüksége van erre.

Ez az első alkalom, hogy Budapesten és az Operaházban jár. Mik az első benyomásai? A jövőben láthatjuk Önt az előadásokon is?

A debreceni üzemünket 2025-ben nyitjuk meg, mely nagy lépés lesz a BMW magyarországi jelenlétében. Azt gondolom, hogy lehetnek olyan jövőbeli lehetőségeink, hogy potenciálisan tovább építsük, illetve még nagyobb léptékűvé teheszük a magyarországi együttműködéseinket. Nyilvánvalóan én is olvastam Kertész Imrét és Esterházyt, hallgattam Lisztet és Bartókot. Bár soha nem jártam itt korábban, él egy kép a fejemben Magyarországról, ami az ország kulturális nagykövetein keresztül alakult ki bennem. Nagyra becsülöm, tisztelettel és elismeréssel tekintek a magyar kultúrára, mert máris sokat adott nekem. Hálás emberként jövők ide, és elképesztő látni Budapestet, az építészetét, a nagyszerű léptékeit. Nagyon boldog vagyok itt! ○

○ Foto: Nagy Attila

| mandiner |

a polgári karakter

Századok és fordulók

Szerző: Pallós Tamás

Fotó: Csíbi Szilvia

HALÁSZ PÉTER

Halász Péter, aki 2013 és 2016 között az OPERA agilis főzeneigazgatója volt, az idei szezontól *első vendégkarmesterként tér vissza*, továbbra is megosztva idejét Budapest és Düsseldorf dalszínházai között. Sűrű félév elé néz itthon: ő vezényli az újévi koncertet, Beethoven *IX. szimfóniáját*, januárban a *Ruszalka* bemutatóját, februárban az *Arabella* felújítását, majd a hagyományos húsvéti párost, a *Parasztbecsületet* és a *Bajazzókat*.

ehhez a romantikus előadásmódhoz próbálok közel kerülni, többek között a legkorábbi lemezfelvételeket – így a „Mahler-közeli” Felix Weingartner, Bruno Walter, Otto Klemperer értő Beethoven-interpretációit is – tanulmányozva. Ezekre az előadói tradíciókra is igyekszem reflektálni.

Sokan emlékszünk Az árnyék nélküli asszony 2014-es zenetörténeti jelentőségű hazai bemutatójára. Tíz év telt el azóta; 2024 januárjában egy másik „korszakos” alapmű, a Ruszalka szólal meg először saját operaházi produkcióként. Richard Strauss, illetve Dvořák zenedramája egyaránt a szecesszió idején született, mindkettő szimbólumokkal teli felnőtt mese, amely a tiszta természet és a bűnös, beszenyездött emberi világ találkozásáról szól. És még egy közös pont: a rendező, Szikora János személye. Milyen érzésekkel készül erre az előadásra?

Meg kell mondjam, számomra hihetetlen, hogy a Ruszalka eddig nem volt műsoron Budapesten, pedig az egyik legnagyobb romantikus remekmű. Nem véletlenül lett mára mindenütt a repertoár része. Talán a cseh nyelv nehézsége hátráltatta itthon?! De ez sem igaz, hiszen Janáček *Jenůfája* nálunk is csehül ment. Tényleg nem tudom az okát. Óriási megtiszteltetés, hogy vezényelhetem, és persze nagy felelősség is. Örülök, hogy Szikora Jánossal ismét együtt dolgozhatunk. János nemcsak nagyszerű rendező, hanem egy analitikusan gondolkodó, a zenére fogékony ember, akivel nagyszerű volt a közös munka mind szakmailag, mind emberileg. A két darab persze nagyon különböző. Én inkább Straussnál érzem a szecessziót, mert az ő zeneszerzői technikája, mellékszólamainak burjánzása közel áll a szecesszió díszítőművészetéhez. Dvořák sokkal klasszikusabb, az

A „Kilencedik” karmesteri rutinfeladat?

Beethoven sohasem az, esetében csak útkezesről beszélhetünk. A *IX. szimfónia* hatalmas hegy, amelyet mindig más megvilágításban lát az ember. Most ráadásul kuriózumról van szó, ugyanis az újévi koncerten a Gustav Mahler-féle hangszerelésben szólal meg a darab, nyolc kürt, dupla fafúvósok, nagy vonóslétszám és színpadi zene közreműködésével. Korábban is vezényeltem már a kilencediket az Operaházban, de akkor a historikus előadásmód irányába mentünk el, jóval kisebb apparátussal, az eredeti beethoveni metronómtempókat betartva, a frázisokat a bécsi klasszikus stílus szellemében kimunkálva. A Mahler által átdolgozott – Bécsben és New Yorkban elhangzott – változatról igyekszem minél több információt begyűjteni, hiszen ez esetben a mi előadásunk egy interpretáció interpretációja lesz.

Nem szentségtörés belenyúlni Beethoven szimfóniáiba?

Egy akkora zseninek, mint Mahler, nem az. Korábban gyakran előfordult, hogy karmesterek igazítottak régebbi szerzők hangszereléséin. Időközben változtak, fejlődtek a hangszerek, Beethoven pedig a bennük rejlő lehetőségek ismeretében bizonyára élt volna velük. Egy oldtimer autóhoz próbálhatok eredeti kerekeket keresni, de rátehetek újakat is. A ma divatos historikus játékmód fel sem merült a romantika idején. Ahogy említettem, Mahler verziója egy interpretáció, így most

Fotó: Csíbi Szilvia

ő partitúrája teljesen áttetsző; mesevilága illik a századfordulóhoz, de a zenei szöveget nagyon letisztult. Igazi Dvořák-zene, átitatva érzelemmel, áradó dallammal. Kevés az olyan zeneszerző, aki mindig dallamban gondolkodik; Dvořák ilyen volt. A Ruzsalka témája több szempontból aktuális: a természet és az ember eltávolodásán túl arról is szól, hogy mi történik, ha valaki elhagyja a saját közegét; a vágyott új világ nem fogadja be, de a régi életébe sem tud már visszatérni. Élmény számomra behatóbban foglalkozni ezzel a darabbal. Nagyon szeretem az OPERA Zenekarát, csodálatos a vonóskultúrája, egyéges a hangzása, és egy ilyen műnél, mint a Ruzsalka, ahol a líraiságot ki kell dolgozni, ez igazán szerencsés együttállás. Egy ilyen „közeli” kelet-európai, szláv romantikus darabot általában lelkesen fogadnak és fantasztikusan éreznek is a magyar zenészek.

Az Arabellával visszatér Richard Strauss-hoz, s vele a „német vonalhoz”, amelyben igencsak otthonosan mozog.

Annak idején jeleztem Ókovács Szilveszternek, hogy nagyon szívesen vezényelem itthon a német repertoárt, persze ez már az eddigi ténykedéseimből is kiderült. Hálás vagyok, hogy lehetőséget kapok rá. Nem szeretnék specializálódni, de kétségtelen, hogy Wagner és Strauss paritúrái fantasztikus kalandok egy karmesternek; már érettebb fejjel különösen. És ez esetben is elmondhatom, hogy az OPERA Zenekarának affinitása van e két szerzőhöz. Az Arabellát is először fogom vezényelni. Strauss és kongeniális librettistája, Hugo von Hofmannsthal utolsó közös munkájukat *A rózsalovag* szellemében írták meg. A darab jellegzetesen bécsies: nemcsak a valcerek, a bálók hangulata járja át, az intrikák mellett a melankólia is megjelenik benne. Az idős mester döbbenetes technikai tudással felvértezve komponálta meg ezt az operát. Az egyes szólamok kidolgozása léleg-

zetelállítóan gazdag. A zenekar számára valószínűleg ez az egyik legnehezebb játszanivaló a mégoly komplikált Strauss-repertoáron belül is. A darab felújításában két kiváló és számomra nagyon kedves énekes kollégám debütál, Pasztircsák Polina Arabella, Szegedi Csaba pedig Mandryka szerepében. Az Arabella mindannyiunknak igazi kihívás.

A húsvéti időszakban a Parasztszünetet és a Bajazzókat, illetve Mascagni *Messa di Gloria*-ját vezényli. Meglehetősen változatos félév elé tekint. Könnyen veszi ezt a fajta „stíluskavalkádot”?

A két híres verista operához nyilvánvalóan más attitűd szükséges, mint mondjuk az Arabellához. Persze megint csak remekművekről beszélhetünk. Itt jegyzem meg, hogy a Parasztszünet magyarországi bemutatóját Mahler dirigálta az Operaházban. Az olasz repertoár tőlem sem idegen, már sok Rossini-, Verdi- és Puccini-művet vezényelhettem itthon is. Egyfajta teljességérzés, hogy fél év leforgása alatt cseh, német és olasz darabokkal foglalkozhatok, és ehhez jönnek még a németországi munkáim. Legutóbb Düsseldorfban Csajkovszkij operájának, *Az orléans-i szűznek* a premierjét dirigálhattam, ami igazán szép nemzetközi kritikai fogadtatásban részesült. Rendkívül izgalmas, megindító produkció volt, amelyben az orosz-ukrán háborúban személyesen érintett művészek is közreműködtek. Duisburgban egy másik verista mű, Cilea *Adriana Lecouvreur*-jének a bemutatóját vezényeltem nemrég. Boldog vagyok, és megtiszteltetés, hogy Budapesten megkaptam az első vendégkarmesteri pozíciót. A következő öt évben rendszeresen fogok vezényelni az Operaházban, kiemelten a német romantikus repertoárt. Tényleg a szívem csücske ez a zenekar. A korábban megkezdett közös munka nem szakadt meg, hiszen minden évben vendégeskedtem itt. De most ismét egy igen intenzív időszak elé tekintek, amit nagyon várok. ○

Fotó: Csiba Szilvia

20 PERC KÖNYVKLUB

AZ OLVASÁS

A KEDVENC ÜNNEPÜNK

NAPONTA ÚJ KÖNYVRÉSZLETEKKEL ÉS CIKKEKKEL VÁRUNK, HOGY AZ ADVENTI IDŐSZAKBAN IS LEGYEN ALKALOM A FELTÖLTŐDÉSRE.

Libri
Könyvesboltok

A további részleteket és a napi olvasnivalókat itt találod:

libri.hu/karacsony

Kirakós

Szerző: Szabó Z. Levente

A hír tömör és egyszerű:

a Magyar Állami Operaház *Zenekari Kamaraművésze Ecseki Anikó* I. hegedű szólamvezető lett, aki huszonkét éve tagja az OPERA együttesének.

De mindannyian tudjuk, e mögött a tény mögött egy művészember eddigi élete, munkája, felkészülése, tudása és szeretete áll.

„Létünk egy óriási kirakójáték, melynek minden darabja megvan, csak alázatosan, kitartó tervezéssel mindennek meg kell keresnünk a helyét, szerepét.” Bőjte Csabától való az idézet, amellyel nem véletlenül kezdte Ecseki Anikó a beszélgetést. Az ő kirakójának kezdő darabja első zenei élménye volt. Ezt édesanyjától kapta, aki – bár soha nem tanulta – maga is szépen énekel, és fogékony a művészetekre is. Fontos volt számára, hogy gyermekei zenei képzést kapjanak, ezért beíratta Anikót is az ország első falusi zeneiskolájába, az 1952-ben Abonyban nyílt Bihari János Zeneiskolába. Itt került sor a hegedűvel való ismerkedésre – ami nem volt teljesen zökkenőmentes. A tanárnő ugyanis úgy találta, hogy a kislány túlságosan szorítja a hangszert, így azt tanácsolta édesanyjának, még várjanak egy évet. „Nem hatották meg a krokodilkönnyeim sem, bizony egy esztendő után kezdettem csak el a tanulást” – emlékszik vissza Ecseki Anikó.

○ Fotó: Nagy Attila

A puzzle következő, fontos darabkái a zeneakadémiai tanulmányok, Komlós Péter osztálya és a Bartók Vonósnégyes hatása képezik. Vonzó volt a kvartett műfaja, így előtérbe került a kamarazene, és ebből fakadt a felismerés: nem szólistának készül. „Sok szép élményt és emléket őrzök azokból az idők-ből. Ezek közül kiemelném az Alban Berg Vonósnégyessel végzett munkát, a semmeringi mesterkurzust, Végh Sándort, Fenyves Lorándot és Rados Ferencet. Sokat jelent, hogy azóta is kalandozhatok minden zenei műfajban. Az operai feladataim mellett legszívesebben kamarakonzerteket vállalok, de vonós kamarazenekarban és szimfonikus zenekari koncerteken is gyakran közreműködöm. Ezek a tevékenységek szervesen kiegészítik egymást, jótékonyan hatnak egymásra. Míg az egyikben inkább a szólistikus hozzáállás kerül előtérbe, ahol a saját zenei elképzeléseim az irányadóak, addig a másokban a csapatjáték, az együttműködés, az adott koncepcióba való belesimulás a legfontosabb elvárás” – folytatja Anikó.

Amikor 2001-ben az OPERA Zenekarához került, egy nagyon kedves kolléganő az első előadás után megszólította, és azt mondta: „Anikó, te nagyon jól hegedülsz, de vigyázz, ne játssz hamarabb! Ennél a zenekarnál egyfajta »spät« játékmód a jellemző, hallgasd csak, ki mikor indítja a hangot!” Így kezdődött, majd jöttek az izgalmasabbnál izgalmasabb produkciók. Például Csajkovszkij *Anyegin*-jének koncertszerű előadása Christoph Eschenbachkal. „Emlékszem, a Jókai utcai épületben volt az első próba. Én jóval a kezdet előtt már ott gyakoroltam, és abban a pillanatban, ahogy belépett a terembe a mester, érezhetően megváltozott az atmoszféra. Ilyen különleges kisugárzású karmesterrel még nem találkoztam” – emlékszik vissza a hegedűművész.

Természetesen a család, a gyerekek is a fontos kirakósdarabkák közé tartoznak. Amikor még kicsik voltak, három- és ötévesek, nem volt könnyű az élet. A nagyszülők vidéken éltek, ezért Anikó sokszor úgy ment előadásra, hogy útközben találkozott fagottművész férjével, hogy átadja neki őket. „Fontos számomra a család és a munka szimbiózisa, és csak akkor érzem magam kiegyensúlyozottnak, ha mindkettőben szívvel-lélekkel helyet tudok állni. Imádok főzni! Az életem felét a konyhában töltöm, mert tudom, hogy a közös családi étkezések a komoly beszélgetések színterei” – vallja. Végezetül elárulja, hogy fia zongoraművészként, lánya magyar-német szakos bölcsészként kezdte saját útját járni. Így teljes a kép. ○

○ Csillagóra Gála, 2023 - Ókovács Szilveszterrel | Fotó: Nagy Attila

Egy évtized távlatából

Szerző: Filip Viktória

Exkluzív kiadvánnyal jelentkezik a Magyar Nemzeti Balettintézet. Az Operaház balettiskolájának első tíz évét összefoglaló, gazdagon illusztrált album egyszerre szól régi és új növendékeknek, a szülőknak, a műfaj szerelmeseinek, a tánc iránt érdeklődőknek és a kulisszák mögé bepillantani kívánóknak.

Olvasóink bizonyára emlékeznek a *Billy Elliot - a Musical* című produkcióra. Lee Hall és Elton John darabját az OPERA vezetése nem titkolt céllal azért tűzte műsorra, hogy pozitív példát állítson a felnövekvő nemzedékeknek, tevékenyen hozzájáruljon a tánc és a balett megszerettetéséhez, a balettutánpótlás professzionális szintű kineveléséhez, és hogy a fiatalokat – elsősorban a fiúkat – a tánc és a színpad felé terelje. A 2016-os premierrel párhuzamosan elindult a Magyar Nemzeti Balettintézet (MNBI) képzése, és bár a musical repertoárra tűzését csak 2015-ben jelentették be, a gondolat és az önálló iskola igénye már 2013-ban megfogalmazódott. Innen indul a *Magyar Nemzeti Balettintézet - az első évtized* című kiadvány.

A mintegy kétszáz oldalas album a 2023/24-es tanév kezdetéig öleli fel az eseményeket, részletesen foglalkozik a balettiskola múltjával, jelenével és jövőjével, de legfőképp abba a folyamatba enged betekintést, hogy hogyan válnak a gyerekek igazi művészekké, hogyan érnek valódi táncosokká. Ókovács Szilveszter főigazgatói köszöntője, a Solymosi Tamás balettigazgatóval és Radina Dace művészeti vezetővel készült szakmai kettősinterjú, a mesterek, kurátorok bemutatása, a történeti áttekintés, a versenyeredmények hosszú és szívmengető listáját soroló oldalak mellett jobban megismerhetjük azokat a produciókat is, amelyekhez az MNBI ezer szállal kötődik (*A diótörő*, *Paquita-szvit*, *A hattyúk tava*) vagy épp önálló, az iskola diákjaira szabott előadások (*KisHattyúk tava*, *KisCsipke*, *KisKalóz*).

A kiadványt a növendékek és szüleik minden bizonnyal szívesen forgatják majd, de a különleges képanyag miatt azoknak is értékes olvasmány és nézegetnivaló lehet, akik kíváncsiak a balett műfajára, vagy egyenesen azon gondolkodnak, hogy táncművészi pályára lépnek. A képeken ugyanis kirajzolódik egy, a közönség számára nem látható világ:

a backstage fotókon láthatjuk, hogyan készül a smink, milyen egy ruhapróba, szinte részesei lehetünk annak a felszabadult hangulatnak, ami egy-egy turnéelőadást követ, és annak a jó érzésnek is, ami a nyári kurzusokon jellemzi a résztvevőket. A nagyszínpad és a taps varázsa, az operaélet sztárjaival vagy a balett csillagjaival közös pillanatok is kézzelfoghatóvá válnak.

A könyv bemutatja azokat az új tereket is, ahol a növendékek a mindennapokat töltik. A felújított Operaházban ugyanis több teremben, korszerűbb körülmények között folyhat a gyakorlás, a színpadon modern színpadtechnika segíti a szereplőket, az Eiffel Műhelyház 2022-ben felavatott, 216 m²-es Jan Cieplinski balett gyakorlója és más termek is szintén a gyerekek javát szolgálják, és az Opera Campus tervezett, későbbi megvalósulásával a lehetőségek tovább bővülnek majd.

Az, hogy a Magyar Állami Operaház második éve kamaraművészi elismeréssel díjazza a növendékeket, vagy a tény, hogy az ebben az iskolában felcseperedők lassan felnőtt szerepeket is táncolnak, vagy hogy 2023 nyarán az OPERA, a Magyar Nemzeti Balettintézet és a Magyar Állami Operaház Balettnövendékeiért Alapítvány határon átívelő, nagyszabású versenyt szervezett Veszprémben Hungarian Ballet Grand Prix néven, mind-mind azt jelzi, mérföldkőhöz érkezett a balettiskola.

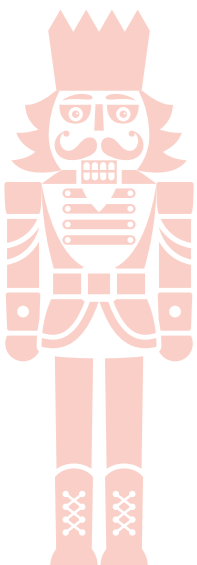
Tíz év munkája érett be, és a saját égis alatt létrehozott, határon átívelő versennyel még inkább kitárult a nemzetközi horizont. Mindez egy ilyen típusú album megjelenését kifejezetten indokoltá és időszerűvé teszi. Az Alapítvány gondozásában, Jávorszky György nemzetközi kommunikációs projektvezető szerkesztésében az újjévben megjelenő kiadvány ezért is kétnyelvű: tartalma magyarul és angolul is olvasható, hogy az OPERA külföldről érkező vendégei és nézői által még messzebbre vigye a balettiskola híret. ○

Diótörő baba segít a koraszülött babákon

Szerző: Papp Tímea

Fotó: Csibi Szilvia

Az OPERA számára *a jótékonyág nem évszakfüggő*, de advent idején különösen nagy figyelmet fordít az intézmény a karitatív tevékenységre. Ennek hagyományos eseménye a közmédia *Jónak lenni jó!* kampányában való részvétel.

Amikor 2012-ben elindult a Médiaszolgáltató-támogató és Vagyonkezelő Alap *Jónak lenni jó!* kampánya, a projekt megálmodói valószínűleg nem gondolták, hogy nemcsak egész Magyarország, hanem a fél világ megmozdul a rászoruló és az őket segítő szervezetek érdekében – ami nem túlzás, hiszen az M1, a Duna, az M5 mellett a Kossuth Rádióban valamint a Duna World tévé- és rádiócsatornáknak köszönhetően öt kontinensen nézik és hallgatják az egész napos műsorfolyamot, amelyre ebben az évben december 17-én került sor. A jótékonyági akció idén a Semmelweis Egyetem Alapítványt támogatta a koraszülött és veleszületett rendellenességgel élő gyermekek fejlesztését célzó Semmelweis Fejlesztéstámogató Központ létrehozásában.

A diótörő, 2022 | Fotó: Ligeti Edina

Komoly előkészítő munkát és nagy körültekintést igényel a támogatott szervezet kiválasztása, húzza alá Siklósi Beatrix, a *Jónak lenni jó!* projektvezetője, hozzátéve, fontos szempont, hogy a képviselt ügy valódi társadalmi hatással bírjon és a rászorulókat széles körét érintse. A projektvezető lapunknak az OPERA és az MTVA együttműködése kapcsán kiemelte, „Ókovács Szilveszter főigazgató nagyon érzékeny a jótékonyági akciókra, és mivel a mi személyes kapcsolatunk is elég régre nyúlik vissza, nem volt kérdés, hogy ebben a nemes ügyben – ahogy a korábbi években is tettük – idén is összekapaszzkodunk”.

A háttérben dolgozóktól a kamera előtt állókig minden készítő számára szívügynek tekintett műsorral széles rétegekhez szólnak, jegyzi meg, így a komolyzenét szép számban kedvelő nézőkhöz is, ezért évről évre sokak által várt vendégek az OPERA művészei, akik az egész napos, több csatornán követhető műsorfolyamban korábban is szerepeltek. Például a Magyar Nemzeti Balettintézet nővendégei adtak elő részleteket *A diótörőből*, László Boldizsár és Pasztircsák Polina pedig a *Bohémélet* népszerű áriáiból és duettjeiből énekeltek a stúdióban.

Fotó: Berecz Valter

Siklósi Beatrix megjegyzi, nem lehet nem figyelembe venni, milyen állapotban van a világ, a háborús környezet, az infláció hatását, hiszen ez mind meghatározza az adományok összegét, de, teszi hozzá, a *Jónak lenni jó!* kapcsán sokkal fontosabb az együttműködés, az együttérzés, valamint az a magas szintű ismeretterjesztés, amelyre kizárólag a közmédia képes. Idén a koraszülöttekkel kapcsolatban osztottak meg hasznos információkat, és irányították rá a figyelmet az orvosok, az egészségügyi és más fejlesztő szakemberek munkájára.

„A kispénzű emberek adományvonalra érkező hívásai és néhány száz vagy ezer forintos utalásai épp olyan értékesek, mint a sokmillió felajánlások” – mondja Siklósi Beatrix. Az összefogásnak köszönhetően 2012 óta a felajánlások összértéke meghaladta a kétfélmilliárd forintot, amelyhez az OPERA évről évre a maga különleges, egyedi, profiljához illően tradíciót és kreativitást ötvöző eszközeivel járul hozzá. Az előző évad *Diótörő-előadása*inak címszereplője a *jonaklenni.hu* oldalon vásárolható meg, ára 200.000 forint. Siklósi Beatrix elárulja, a baba minden évben népszerű és hamar gazdára talál – idén is az elsők között kelt el. Talán azért, mert nem csupán egy szép tárgyról van szó. Egyszerre reprezentálja az OPERA-t és a Magyar Nemzeti Balettet, az adventi időszak emblematikus történetét, és az újszülötteket, akik mint a kis Diótörő az Egérkirállyal, igazi harcosként küzdenek. ○

Fotó: Nagy Attila

Utazás a női lélek mélyére

Szerző: Papp Tímea

A Príma Donnák sorozat estjei valóban ünnepek: amellett, hogy *nemzetközi hírű énekesnőink* kedves és fontos szerepeikből válogatnak, számukra meghatározó, különleges vendégeket hívnak, és még legszemélyesebb gondolataikat is megosztják a közönséggel.

Fotó: Éder Vera

Az év első Príma Donnája, Lukács Gyöngyi 1988. január 27-i beugrása *A trubadúr* főszerepébe alig húszévesen máig OPERA-rekordnak számít. Hogy ez mekkora feladat volt, az is jelzi, hogy a korabeli napilapok a műsorváltozásnál kihangsúlyozták, Leonórárt a moszkvai Zeneakadémia másodéves hallgatója alakítja. Nem sokkal korábban járt meghallgatáson Budapesten, ahol olaszul énekelte a Verdi-művet, így abban a pillanatban, ahogy kiderült, veszélybe került a harmadnap előadás, róla pedig tudták, hogy épp itthon tartózkodik, a titkárságon

az ő győri számát tárcsázták. Az Erkel Színházban kétezeren tapsoltak neki, és gyorsan elterjedt a hír, új csillag született. A bravúros korai fellépés egy kivételes pályafutás kezdetének bizonyult, amely részeként a budapesti Opera történetében ő formálta meg legfiatalabban Violetta (*Traviata*), Nedda (*Bajazzók*), Silvana (Respighi: *A láng*), Tosca és Amelia Grimaldi (*Simon Boccanegra*) karakterét. „A pályához szerencse is kell, de ez önmagában kevés, mert arra felkészülten kell várni” – fogalmazott korábban lapunknak Lukács Gyöngyi.

Fotó: Emmer László

Lukács Gyöngyi Lusinet várva Tatjanát, Emmával várandósan Cso-cso-szánt énekelte. Az esten ők ketten külön-külön, Olga és Tatjana duettjében pedig együtt is megmutatkoznak. Bár a család néhány évvel ezelőtt, a Lukács Gyöngyi pályafutásának harmincadik évfordulóját ünneplő gálán már színpadra lépett az Erkel Színházban, a Bánffy Miklós terem intimitásában igazi házimuzsikálás tanúja lehet a közönség.

Február 3-án szintén egy rekorder érkezik a Kőbányai útra, hiszen nagy valószínűséggel Kolonits Klára az egyetlen szoprán a világon, aki előbb énekelte el *A kékszakállú herceg vára* Juditját, mint Az Éj királynőjét. Fachja Mozart-szerepeinek ihletett tolmácsolója, az Erkel-operák súlyos történelmi nőalakjainak kivételes hitelességű megformálója, de igazi otthona Bellini, Donizetti és Meyerbeer hősnőinek világa. Mindezekon túl, vagy még inkább mindezek előtt óriási játék- és kísérletező kedv, az éneklés iránti határtalan elhivatottság és kíváncsiság, nagy elődei és jelenkori kollégái iránti tisztelet jellemzi.

Imponáló arányérzékkel, részletekig kidolgozott előadásmóddal olyan ritkaságokban is megcsillanhatta különleges technikáját, mint Donizetti Szegeden előadott *Stuart Mária*ja, amelyből a címszereplő II. felvonásbeli áriája és cabalettája az Eiffel Műhelyházban is felcsendül. De ez csak a koncert második száma lesz, nyitásként természetesen a *Norma Casta diváját* hallhatja a közönség. A Kolonits Klára által alakított operahősnők megközelíthetlenségük, de még kegyetlen tetteik ellenére is az érzékeny vokális és színészi játéknak köszönhetően, empátiát keltenek a nézőben. A női lélek rejtelmek az est folyamán Aida, Amelia, Leonóra és Manon által bomlanak ki, partnerei, akikben mint tükrökben mutatja meg őket, Alexandru Agache és Brickner Szabolcs lesznek.

Azóta bejárta a világot, itthon pedig 265 előadáson 25 szerepben mutatta meg különleges előadói tehetségét. Január 13-án Adriana Lecouvreur, Almaviva grófné, Cso-cso-szán és Tatjana bőrébe bújik néhány ária és ketős erejéig, amelyekben olyan duettpartnerrel lesznek Anyeginként, Susannaként és Szuzukiként, mint férje, Alexandru Agache és lányai, a művészként már saját útjukat járó Sahakyan Lusine és Sahakyan Emma. Nem véletlen sem a pálya-, sem műsorválasztásuk:

PRÍMA DONNÁK

Március 9-én Sümegi Eszter ad visszatekintést kivételes pályájára zenében és szóban. Az ő 1993-as indulása is szinte példa nélküli: nemzetközi karrierje Luciano Pavarotti szakmai irányításával egyszerre kezdődött a zeneakadémiai diploma átvételével és a budapesti operaházi fellépések – a közönség öröme – azóta sem ritkuló sorával. Lépcséről lépésre, bölcs fokozatossággal hozta meg a felkéréseket illető döntéseit, így ma már harmincnál több főszerep fémjelzi kivételes tehetségét.

Köztük az összes Puccini-opera hősnője, akik közül az Eiffelben Toscát és Cso-cso-szánt idézi meg. Az esten egy ária erejéig átlényegül a *Tannhäuser* Erzsébetévé, mutatva, milyen jelentős Wagner-előadó, a *Wesendonck-dalokkal* pedig arról is tanúbizonyságot tesz, mennyire értő tolmácsolója a dalirodalomnak. Egy-egy Gluck- és Mozart-részlet mellett több Verdi-mű ad keresztmetszetet a rendkívüli karrierből, bizonyítva, milyen kivételesen otthonosan mozog az olasz repertoárban. Az est programjából nem maradhat ki Goldmark Károly *Sába királynője* című operája, amelyben Szulamitként nyújtott revelatív alakítást.

„A siker becsapós – nyilatkozta lapunknak korábban a közönség és a kritika elismerését is a kezdetek óta magáénak tudó Sümegi Eszter. – Nem szabad hinni neki, és minden alkalommal nagyon meg kell dolgozni érte. Mindig maximálisan fel kell készülni, mert nem lehet feszültség az előadáson, hiszen ilyesmit nem érezhet a közönség.” A pódiumon kizárólag egyetlen fajta feszültséget lehet majd biztosan érezni: azt, ami a zenébe van kódolva, s ehhez hozzájárul egy kiváló partner, Wiedemann Bernadett, akivel mi mást, mint Aida és Amnerisz duettjét, illetve a *Pillangókisaszony Cseresznyevirág-kettősét* adják elő.

Foto: Emmer László

„Az opera – ha jól csinálják – tökéletesen képes alapvető emberi érzelmeket, sorsokat megjeleníteni, a zene kitérít az időt, így még akár egy prózai előadásnál is mélyebbre tud hatolni a befogadó szívében.” Kolonits Klára egyáltalán nem hazabeszél, szavaira nem csupán az operabarátok bólogatnak, véleményével a legmegrögzöttebb prózaiszínház-rajongók is egyetértenek. Ezért legyen mindenki felkészülve: a Prima Donnák zsigerig ható, emlékeztető élményt ígérnek! ○

OPERA KLUB

CSATLAKOZZON
AZ OPERAKLUBHOZ
ÉS RÉSZESÜLJÖN
A TAGSÁGGAL JÁRÓ
ELŐNYÖKBEN!

TOVÁBBI INFORMÁCIÓ:

Orosz-olasz csúcs

Szerző: Jászay Tamás

Egy szoprán, egy basszus: a *Sztárestek zongorával* sorozata a komolyzenei világ újabb óriásait csábítja Budapestre. És bár más időben, más körülmények közül érkeztek a nagy operaszínpadokra, Olga Peretyatko és Ferruccio Furlanetto pályáján akad érintkezési pont.

Fotó: Danijil Rabovsky

Húszas évei második felében kapott lehetőséget Plácido Domingótól, és ő élt is vele: Olga Peretyatko 2007-ben az Operalián második helyezést ért el. A siker szélesre tárta előtte Párizs, Bécs, New York operaházainak kapuját, de ő addigra már hosszú utat járt be.

Konkrét értelemben is: a szülővárosától, Szentpétervártól nyolcszáz kilométerre fekvő, jórészt orosz lakosságú litván kisvárosban, Visaginasban töltötte gyerekkora második felét. Tizenöt évesen tért haza, ahol a Mariinszkij Színház gyerekkórusának alt szólamában énekelt, például akkor is, amikor Anna Netrebko Micaëlát játszott.

Peretyatko Péterváron karvezetést tanult, majd 2001-ben új korszak kezdődött az életében, amikor először járt Nyugaton. Berlin nem csak tanulmányai, de élete egyes számú helyszíne is lett és maradt. Európa pedig

rácsodálkozott a ragyogó, tiszta, friss hangra, és tulajdonosa egyéniségére. Peretyatko nyíltan beszél például arról, hogy Berlinben heti tíz eurót költhetett ételre vagy hogy milyen sok áldozatot kívánt tőle a nyelvtanulás. És persze a meghatározó találkozásról Joan Sutherlanddel, aki nonszensznek nevezte, hogy mezzoszopránként tartják számon.

Mozart, Rossini, Verdi, a *bel canto* – csak néhány Olga Peretyatko „szakterületei” közül, aki pályakezdő kollégáinak is hasznos tanáccsal szolgál, amikor azt mondja, lépjenek fel, ahányszor csak tudnak, mivel így fogják elsajátítani a mesterséget. Ez nem jelent kapkodást: az énekesnő nyolc éven át utasította vissza a *Traviata* címszerepét, mivel nem érezte magát késznek rá, hogy aztán végül karrierje egyik legnagyobb sikerét arassa vele.

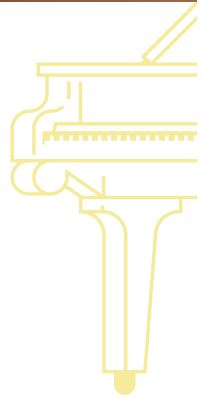
Fotó: Igor Saharov

Adódik a párhuzam: ahogy az orosz énekesnő magára talált az itáliai repertoárban, az olasz basszista, Ferruccio Furlanetto egyetlen nyugati énekesként léphetett fel a Mariinszkijben és a Bolsojban az egyes számú orosz basszuszerep, Borisz Godunov megformálójaként. Rahmanyinov, Muszorgszkij és honfitársaik zenéje alkatilag áll hozzá közel.

A jövő májusban hetvenötödik születésnapját ünneplő Furlanetto királyi alkat, színpadra termett, tekintélyt sugárzó énekes, aki pusztán jelenlétével pontosan idéz meg egy figurát. Karrierje a hetvenes évek közepén a milánói Scalában vette kezdetét: Verdi *Macbeth*jét Abbado vezényletével énekelte. És aztán sorra jöttek az operairodalom nagy szerepei: Don Giovanni, Leporello, II. Fülöp, Figaro, Mefistofele, Fiesco, no meg persze Borisz.

Először 1980-ban lépett fel a Metropolitan Operában, de hazajár többek között Salzburgba, a bécsi Staatsoperbe vagy a londoni Royal Opera House-ba. Meg egy kicsit Budapestre is: legutóbb 2019-ben, az Erkelben adott tomboló sikerű koncertet. Otthon érzi magát a koncertszínpadon, de azt se titkolja, hogy a teljes értékű operaeloadás az ő igazi terepe. Nincs ezen mit csodálkozni, hiszen a 20. századi operarendezés olyan nagyjaival volt alkalma együtt dolgozni, mint Strehler, Ponnelle vagy Chéreau.

Amikor néhány éve arról kérdezték Furlanettót, hogyan tekint vissza több évtizedes pályájára, így felelt: „Elképesztő kalandnak látom, ami szerencsére ma is nagy megelégedéssel tölt el. Igazi megtiszteltetés, hogy legkedvesebb szerepeimet ma is énekelhetem. Amit pedig nem kedvelek, azt meghagytam a többieknek.”

A Gólem életre kel

Szerző: Várhegyi András

Egy színpadi dárda, amelyet Faragó András basszbariton tarthatott a kezében, és az Operaház egykori igazgatója, Erkel Sándor féltve őrzött karmesteri pálcája – csak két tárgyi emlék, amelyeket Karczag Márton tett *újra élővé és átélhetővé* az intézmény gazdag múltját feltáró videósorozatában. Az OPERA Emléktárának vezetőjét már fiatalon rabul ejtette a dalszínház varázslatos világa, lelkesedése pedig láthatóan kifogyhatatlan.

Fotó: Nagy Attila

Nem akármilyen bútorok között beszélgetünk, de nem is számít az ember kevesebb, amikor az OPERA Emléktárának vezetőjével készít interjút. Ennek a kanapénak például, amin ülünk, mi a története?

A Kossuth-díjas szoprán, Osváth Júlia egykori ülőalkalmatossága volt, amit az örökösöktől vásároltunk meg. Egy-egy bútor darab is sokat tud mesélni, ezen a kanapén is olyan nagyságok üldögéltek, mint például Simándy József. Hiába büszkélkedhetünk a világ egyik legrészletesebb digitális operaházi archívumával és egy jelentős emlékgyűjteménnyel, ahol kottákat, fényképeket, hang- és videofelvételeket, életrajzi dokumentumokat őrzünk, ettől még csak egy Gólem, amiben a rabbi még nem helyezte el a cédulát. A személyes történetek azok, amelyekről életre kelnek az emlékek.

A Fiumei úti síremlékek rendbetétele közben, 2023 - Iványi Jozsefával és Csádi Ádámmal | Forrás: Magánarchívum

Jánoskúti Márta kiállításmegnyitóján, 2022 - Jánoskúti Mártával és Marton Évával | Fotó: Rencz Norbert

Szerteágazó tevékenységet folytat, az Emléktár ápolása mellett részt vesz kiállításrendezésben, könyvszerkesztésben, túravezetésben, de ha éppen arra van szükség, autóra pattansz, hogy elszállíts egy festményt az Operaház számára.

Amikor kiderült, hogy kiállíthatjuk az OPERÁ-ban Dietrich Fischer-Dieskau *Lear király*-festményeit, egy pillanatig sem volt kérdés, hogy bepattanok a kocsimba, és már indulok is értük Münchenbe. Ugyanígy, egyik alkalommal egy zenekari anyagot kellett eljuttatni Belgrádba. Korábban soha nem jártam a GPS-jel nélküli városban, de teljesen természetes volt, hogy másnap reggel a kottával útra kelek, mert a függönynek föl kell mennie. Aki ezt nem érzi, annak nem itt van a helye.

1994 óta dolgozol az OPERÁ-ban különböző funkciókban, 2013 óta vezetted az Emléktárat. Úgy érzed, megérkezted?

Ez korábban egy kiaknázatlan területnek számított, a tevékenységünk jóval kevésbé volt szem előtt, igyekeztem megtalálni azokat a csatornákat, amelyeken keresztül az érdeklődők kapcsolatba kerülhetnek az intézmény múltjával. Szerencsére rendkívül változatos feladatok találnak meg, elképesztő szenvedéllyel tudom belevetni magam egy-egy új munkába, legyen szó egy gyerekdarab megírásáról vagy egy frissen induló videósorozatról.

Igazi különlegesség az a vlog, amelyben az OPERA elhunyt nagyjainak portréját rajzold fel. A címe is sokat mondó: *Aranybánya*, hiszen valódi kincseket mutatsz fel alkalomról alkalomra.

A múlt egy feneketlen teknő, rettentően sok érdekességet rejt, és hogy ebből mit mentünk át, az valódi felelősség. Az én tekintetem csak

egy nézőpont. Hiába fejeztem be például egy könyvet a neves zenekritikusról és igazgatóról, Tóth Aladárról, öt év múlva lehet, hogy teljesen másképp írnám meg. Jelenleg a 150 éve született Bánffy Miklós gróf érájáról szóló kötetten dolgozom, ami ebben az évadban jelenik meg az OPERA gondozásában. Naponta bukkanunk teljes lehetetlenségekre. Nemrégiben azzal hívtam fel egy úr, hogy tudom-e, hogy Bánffy keringőket is írt, mert neki megvan a kottája. És kiderült, hogy az Országos Széchényi Könyvtárban őriznek két további Bánffy-szerzeményt is, úgyhogy reményeim szerint a könyvbemutatón ezek is megszólalnak majd.

És gondolom, sok olyan oldalra lehetsz egy-egy ilyen kutatás során, amik újabb felfedezéseknek és irányoknak jelölhetik ki az útját.

Abszolúte, és mivel nem minden való az Operaházba, ezért ezeket gyakran saját oldalamon, a *Caruso blogon* szoktam megírni. Például megnézek külföldön egy operaelőadást, és leírom, amit gondolok róla. Érdekes figyelni azt is, kik ülnek a nézőtérben, hogyan reagálnak. Fontos, hogy el tudjuk helyezni a magyar operajátszást a világban, ebben segíthetnek ezek az utazások.

A közelmúltban komoly megújuláson esett át az Andrassy úti Ybl-palota, kívül-belül korszerűsítették az épületet, ami az Emléktárat is érintette. Helyükre kerültek azóta az itt őrzött kincsek?

Mindannyiunkat próbára tett a korszerűsítés időszak, hiszen a teljes gyűjteményt ki kellett pakolnunk, mi pedig beköltöztünk egy irodaházba, távol a szeretett színházunktól. Miután visszaköltözhattünk az Operaházba, heteken át bennmaradtam esténként, hogy újra „megtanuljam”, a magaménak érezzem, egyedül bolyongtam a Házban. Fontos feladatunk, hogy visszaköltöztessük a lelket az

épületbe, hiszen ez nemcsak egy hely, ahol esténként előadások futnak, hanem benne van közel száznegyven év története, azoké az embereké, akik itt nevettek, itt sírtak, kisebb-nagyobb karrierjüket áldozták erre a házra. Ezek eltűntek. Elbújtak valahova, pincébe, padlásra, és a mi dolgunk újra élővé tenni, akár csak azzal, hogy beszélünk róluk.

Említetted az Operaház pincéjét, éppen ott nyílt meg a holokauszt operaházi áldozatainak emlékére rendezett állandó kiállítás, amely az első olyan tárlat, ami a holokauszt eseményeit egy társulat életében vizsgálja.

Erre a munkára különösen büszke vagyok, Gábor Sylvie rendező, játékmester doktori disszertációja alapján kezdtünk el kutatni hozzá. Olyan helyet választottunk, ahol az embereknek kicsit meg is kell hajtaniuk a fejüket, amikor lemennek, azok előtt az egykori dolgozók előtt, akik vagy sohasem térhettek haza, vagy ha vissza is jöttek, küzdelmes és sokszor rövid élet adatott nekik. Az Operaház pincefolyosója azért is szimbolikus helyszín, mivel Budapest ostroma alatt itt bujkáltak a kollégáink és családtagjaik. De büszke vagyok az Eiffel Műhelyház megnyitására rendezett kiállításunkra is, ahol

© Műhely. Titkok. operatortörténeti kiállítás, 2021 | Fotó: Rákossy Péter

azokat a háttérzsebműveket mutatjuk be, amelyeknek a mesterei nap mint nap azért fáradoznak, hogy esténként megtörténhessen a csoda. Rengeteg segítséget kaptam a tárlat kialakításához, éjszakába nyúlóan dolgoztunk közösen az asztalosokkal, díszítőkkal, és ettől ők is a sajátjuknak érzik a végeredményt. Jó volt látni a megnyitón, ahogy büszkén mutogatták a családjuknak a mesterségüket bemutató tárlatot. Ez is a munkánk fontos része, és ez összekovácsolja az itt dolgozókat. ○

Rovatunkban arra kérjük interjúalanyainkat, szólítsák meg egy másik tár vagy hangfaj művészt egy kérdéssel, ami régóta foglalkoztatja őket, ám még sohasem volt alkalmuk feltenni. Az előző számban dr. Marton G. Zoltán az alábbi kérdést intézte Karczag Mártonhoz: „Kedves Marci, miután tudom, hogy egész nyáron szorgalmasan dolgoztál, és szeptember elején mentél szabadságra, a kérdésem az lenne, hogy hova utaztál? Úgy szeretnék egy kicsit irigykedni!” A válasz pedig így hangzik: „Idén olaszországi nyaralást szerveztem: lerepültem Nápolyba, majd onnan fölvonatoztam Rómába, tovább Firenzébe és végül Pisán keresztül repültem haza. Kimerítő sétákat tettem a városokban, máskor pedig naphosszat csak a tengert bámultam. Igazi feltöltődés volt! A firenzei Medici-kápolnából küldtem pár képet Zoli bácsinak ezzel az üzenettel: »Gondolok Rád, innen!« Mire ezt írtad vissza: »Az irigység az én életemben nem játszik, hiszen sokszorosan megkaptam mindent, de most azért úgy irigyellek!«” Karczag Márton a stafétát Kerényi Miklós Dávid balettművésznek adja tovább, az alábbi kérdéssel: „Annyit kérdeznék Dávidtól: fiú vagy lány?”

Klasszikusok könnyedén

klasszikkradio.hu

Hallgass minket a Klasszik applikáción is!

Az applikációt letöltheted az Apple Store-ból és a Google Play-ből is

Világégés után

Szerző: Pónyai Györgyi

Az Operaházban az első világháború utáni időszakban a balett lehetőségei beszűkültek. A nyomasztó gazdasági helyzetben, a trianoni békeszerződés okozta sokkon a magyaros lelkületű művek, az intézmény kulcsemberei, valamint megújulni és *fejlődni képes művészei segítették át a társulatot.*

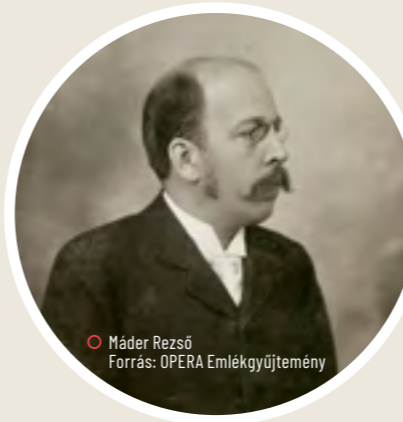

○ Lieszkovszky Aranka és Nádasi Ferenc
Forrás: OPERA Emlékgyűjtemény

Nicola Guerra távozásával megfelelő képességű balettmester híján maradt a dalszínház társulata, miközben a Tanácsköztársaság történései, majd a népbiztosok bírósági pereit, a nemzetgyűlési választások és a spanyoljárvány eseményei közepette a sajtó is csak alig reflektált a művészeti eseményekre. Ugyan szerepelt a repertoáron a *Sylvia*, a *Coppélia* és *A babatündér*, ám – szigorú tréning hiányában – már gyengülő színvonalon, *A fából faragott királyfi* és *A törpe gránátos* pedig lekerült a műsorról. Az új balettmester Zöbisch Ottó lett, aki nem ért elődje nyomába. A sztrájkhangulat és a művészi színvonal csökkenése miatt a primabalerína, Nirschy Emília, elfogadta a külföldi szerződési ajánlatot. Helyére a karból Ptasinszky Jozefint emelték ki, a Fővárosi Orfeumból pedig Lieszkovszky Arankát szerződtették. A főszerepeket egy ideig e két primabalerína táncolta, de végül Lieszkovszky férjével, a kiváló táncossal, Nádasi Ferencsel együtt külföldre távozott. Bár a balettmester továbbra is Zöbisch maradt, már nagyobb feladatokat kapott Brada Ede szólótáncos, aki koreografálni is kezdett, és 1930-as visszavonulásáig az OPERA vezető balettmestereként dolgozott.

○ Ptasinszky Jozefin
Forrás: OPERA Emlékgyűjtemény

○ Máder Rezső
Forrás: OPERA Emlékgyűjtemény

○ Ferenczi Frigyes
Forrás: OPERA Emlékgyűjtemény

A tárgyalások eredményeként, a versailles-i Trianon-paoltában 1920. június 4-én aláírták az I. világháborút lezáró békeszerződést. Az ebben megállapított új országhatáraink sokkolták a hazai közvéleményt. Az összes napilap és időszaki sajtóorgánium már hetek, sőt, hónapok óta a békekonferenciával, a találkozások szervezett néma tüntetésekkel, és a nemzeti gyásszal foglalkozott. Június 4-én délelőtt 10 órakor a fővárosban megszólaltak a harangok, leállt a közlekedés, a boltokat bezárták. A közhangulat javítására a következő hónapokban égető szükség volt olyan közösségi eseményekre, művészeti bemutatókra, amelyek vigaszt nyújthattak, vagy legalább néhány órára elfeledtették a történeteket. Így az Operaházban Brada Ede, és az igazgatási ügyeket átvevő, korábban már sikeres balettművészt szerző Máder Rezső nevéhez fűződött a háború utáni első nagybalett, a hangsúlyozottan magyaros jellegű, népies tematikájú táncjáték, a *Mályvácska királykisasszony*. A premierre 1921. december 15-én került sor. A zenét Máder komponálta, a koreográfiát pedig nagyrészt már Brada készítette, aki ezzel a művel bemutatkozva, az 1920-as években meghatározó hazai opera-balett koreográfussá lépett elő.

A Mályvácska címszerepét Ptasinszky Jozefin táncolta, a férfi főszerepeket pedig Brada Ede (Sárkány herceg) valamint egy új tag, Kőszegi Ferenc (Palkó), aki Brada növendéke volt. A darab librettóját Kéméndy Jenő írta, egy olyan nagyszabású, technikai trükkökben bővelkedő előadást szcenírozva a népmesei motívumokat ötvöző anyagból, mely a századforduló legfantasztikusabb látványvilágú nagybalettjeit idézte.

A három felvonásos balett cselekménye szerint a szép Mályvácska királykisasszony csak ahhoz hajlandó feleségül menni, aki a legszébben táncol. Különféle, csodás jelmezekben, mesebeli hercegekkel előadott táncok

után, egy tűzokádó sárkányon megérkezik Sárkány herceg, akit Mályvácska szintén próbára tesz, de végül a többiekkel együtt őt is kikoszorúzza. Végül Palkó, a deli parasztleány kéri fel, akivel stilizált csárdást táncolnak, amiért a királylány és az udvar is nagyon megkedveli a fiút. Sárkány herceg azonban elrabolja Mályvácskát, akit Palkó csodás kalandok után kiszabadítva, pillangó vontatta fogatán reptet vissza a királyi udvarba. Esküvőjüket nagy, ünnepi divertissement követi.

A háború óta a Mályvácska volt az első olyan balett, amelyet „nagy kiállítással” hoztak ki az OPERÁ-ban. Bár részben régi díszletekkel és jelmezekkel vitték színre, Kéméndy kreativitásának hála, még így is rengeteg látnivaló akadt a színpadon. A kritikák külön kiemelték a darab magyaros jellegét, de a remek fogadtatáshoz hozzájárult, hogy a premier körüli napokban zajlott a soproni népszavazás, amelyen a város lakosságának 73%-a voksolt a Magyarországhoz való tartozás mellett. A beszámoló a darabot „rutinos, tapasztalt színházi emberek” ízléses alkotásának minősítették, Brada koreográfiáját – bár nélkülözte Guerra csoportalkotó fantáziáját – „tetszetősnek és elevennek” ítélték. A népmesei témának és a nosztalgikusan nagystílusú kiállításnak köszönhetően a Mályvácska hosszú ideig volt repertoáron és nagyon sokat játszották. Közönségsikere akkora volt, hogy a dalszínházban több mint egy évig nem is volt újabb balettbemutató.

A következő érdemleges balettpremier 1924. március 29-én az *Árgyirus királyfi* volt, amely cselekményét, magyaros jellegét tekintve hasonló volt a Mályvácska királykisasszonyhoz. A darab librettóját, Gyergyai Albert *História egy Árgyirus nevű királyfiról és egy tündér szütleányról* című műve alapján, Ferenczi Frigyes, az OPERA rendezője írta, a pompás díszleteket Oláh Gusztáv tervezte. A közönség és a sajtó is jól fogadta a színes, változatos újdonágot.

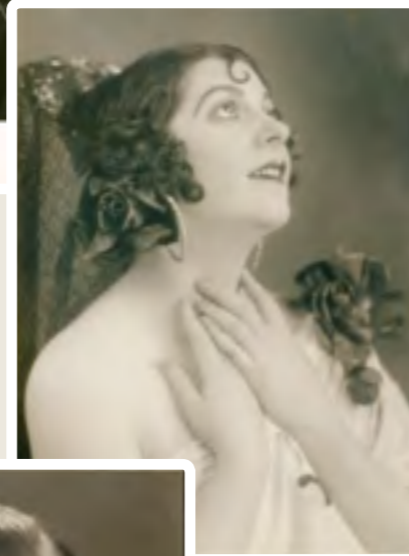
BALETT

A balett tartalma szerint Árgyirus királyfi beleszeret Tündér Ilonába, aki - Mirigy boszorkánnyal együtt - a királyi kertben álló, varázslatos aranyalmafáról minden éjjel lelopja az almákat. A királyfi vándorbotot ragad és elindul, hogy megkeresse a gyönyörű lányt, és csodás kalandokon átjutva végül meg is találja őt. Ebben az előadásban is a scenikai trükkök minél hatásosabb bemutatása volt az elsődleges cél. A rendező számára jelentős, de nagyon hálás feladatnak bizonyult éppen Tündérországot balettszínpadra álmodni. A látvány régi mesekönyvek színes, kedvesen naiv illusztrációit idézte. „Ragyognak az aranyalmák, tombol a vihar, feltűnik az égen a szívárvány, zuhog a vizesés, röpködnek a madarak, megelevenednek a gombák és kősziklák, összeomlik a boszorkány házikója, látjuk, hogy hőseink a szemünk láttára hogyan sülyyednek el a kékvízű tó fenekére, valamint azt is, hogy a hold sugarai miként ezüstözik be a kacsalábon forgó várkastély tulipános tornyait” - sorolta lelkesen a színpadi csodákat Az Újság referense a bemutató másnapján.

A zenét a szimfonikus művekkel és operetekkel nevet szerző Gajary István komponálta. Muzsikája a kortárs kritikák tükrében remekül táncolható balettzene lehetett, könnyednek, ugyanakkor tartalmasnak, „szívhez szólónak” és „ízíg véríg magyarnak” ítélték. Az „ezer ötlettől csillogó”, de még a kritikusabb bírálók szerint is „mutató” koreográfia Brada Ede munkája volt, látványosságát a nagy létszám (hatvannégy gyermek, harminckét nagyobb leány és száznál több statiszta szerepeltetése) is biztosította. A főszerepeket Keresztes Mariska, Almási Sári, Brada Rezső, Andor Tibor, Brada Ede, Kornai Rezső és Nemeskey Teréz táncolták. A magyaros mesebalettek „boldog békeidőket” idéző, látványos, nagy tablókkal rendezett kiállítás, népi témák ideig-óráig elfeledtették a közönséggel a nyomasztó valóságot, és egyfajta közösség-élményt is jelentettek a nézők számára. ○

○ Brada Ede | Forrás: OPERA Emlékgyűjtemény

○ Keresztes Mariska
Forrás: OPERA Emlékgyűjtemény

○ Brada Rezső | Forrás: OPERA Emlékgyűjtemény

TRESemmé

USED BY PROFESSIONALS

Keratin SMOOTH

AKÁR 72 ÓRÁN KERESZTÜL VÉD

A KÓCOLÓDÁS ELLEN*

*Sampon és hajbalzsam együttes használata esetén

„A panaszkultúrát ajánlatos kerülni”

Szerző: Ménes Márta

Melyek a társalgás alapjai? Milyen témákat érdemes kerülni az előadás szünetében?
Mi az a small talk? És létezik-e még a sajátos hungarikum, a panaszkultúra?
Schiffer Miklós stíluszakértőt ezúttal *a társalgás művészetéről* kérdeztük.

„A társasági társalgás művészete az, hogy miközben sok témát érintünk, semmiben nem mélyedünk el” – citálja *Köszönöm, kérem* című könyvében Oscar Wilde-ot. Bontsuk ki ezt a mondatot!

Nem véletlenül választottam egy angol írótól idézetet, hiszen diskurzus tekintetében ők egyfajta alapiskolát képviselnek. Az angol társalgásban sokszor úgy tűnik, mintha el-mélyednének a beszélgetésben, de ha belegondolunk, túl sok mélyenszántó dologról nem esik szó. Ezt mi, magyarok talán felszínesnek találhatjuk, pedig nem erről van szó. Ez az egymást nem ismerő emberek közötti eszmecsere, véleménycsere, könnyed beszélgetés, más néven small talk.

Operaház főlépcsőház, 2016 - Shakespeare Estély | Fotó: Csibi Szilvia

Milyen témák számítanak tapintatlanságnak?

Bár Magyarországon kedvenc téma, nem illik egymás anyagi helyzetéről érdeklődni – mennyi a fizetésed, mennyiért vetted ezt vagy azt... hasonló. Más szexuális orientáltságát, családi állapotát, érzelmi életét se hozzuk szóba. Az egészségi állapot és a betegségek sem társaságba való témák, ahogyan az etnikai kisebbségek minősítése sem. És általában nem illik politikáról társalogni. Ez sem megy nálunk annyira. A múltkor láttam egy filmet, amelyben két férfi politikai témákról kezd eszmét cserélni egy elegáns bárban. Ekkor odamegy hozzájuk a tulajdonos, és azt mondja nekik: „Uraim, ez egy előkelő hely, itt nem beszélünk politikáról!” A klasszikus small talk tehát kerülni az érzékeny vagy kényes témákat.

Illik-e jelezni, ha olyan kérdés, ügy kerül elő, ami kellemetlenül érint minket?

Jelezni nem kell, de el lehet terelni másfelé a témát. Azt is szoktam mondani, hogy nem kell mindig mindent meghallani. Én például nem szeretem, ha a jelenlétemben kibeszélnék valakit. Abból sosem sül ki semmi jó. Természetesen előfordul, hogy valaki azért marad sokáig egy társaságban, mert tudja, hogyha elmegy, a háta mögött beszélnek róla, így inkább ott marad az este végéig. Mindenkinek a vérmérsékletétől függ, hogy mit visel el kevésbé vagy jobban.

Azt is írja a könyvében, hogy a társalgáshoz nem sokan értenek. Miért lehet ez így?

Azért, mert egy-egy témában túlságosan el akarnak mélyedni, ezzel megvillogtatva felkészültségüket, bizonyítva jól tájékozottságukat. A társasági társalgás nem erről szól: nem akadémikus, nem okoskodó, hanem kellemes és könnyed. Beszélgethetünk akár az időjárásról vagy a közlekedésről, mindennapi eseményekről, de sosem tudálékoskodva, vagy felülbíralva a másik véleményét. A társasági érintkezés egyik nagyon fontos pontja a kérdés, az érdeklődés mások iránt. A panaszkultúrát viszont ajánlatos kerülni.

Pedig abban nagyon jók vagyunk.

Igen. Mi azt mondjuk: nagyon szép volt ez a szálloda, de jobb lett volna, ha... Az olasz, a francia vagy az angol pedig azt emeli ki, hogy minden tökéletes volt. Mi inkább „kifelé” vagyunk bírálóak. Ez az, ami érdekes a magyar panaszkultúrában: a saját ügyeinkben kevésbé vagyunk kritikusok, mint amikor mások dolgairól beszélünk.

Miért fontos a szemkontaktus? Mit sugall, ha valaki nem néz a beszélgetőpartnerre szemébe, és miért lehet ez zavaró?

A szemkontaktusnak van egy nagyon jó ritmusa, amit általában érzünk. Az emberek többsége nem szokta ezt eltúlozni, de vannak olyanok, akik állandóan mögénk vagy fölénk néznek, és olyan is, aki „belénk” bámul. Ez utóbbit van, aki nehezen viseli, akár félre is értheti, azt gondolván, hogy e mögött más vagy több is van, pedig lehet, hogy csak arról van szó, hogy valakinek ilyen típusú a kommunikációja. Az erős szemkontaktust egy nagyon erős érzelmi helyzet is indukálhatja, legyen az pozitív vagy negatív. Hiszen akkor is belenézünk a másik szemébe, amikor szerelmet vallunk, és akkor is, amikor dühösek vagyunk. Tehát a szemek közti játék vagy feszültség is nyomatókat tud adni a mondanivalónknak.

Az Operaház vagy egy színház büféjében, előadás szünetében miről érdemes beszélgetni és miről nem?

Egyfelől magáról az Operaházról, hiszen tényleg varázslatos ez az épület! Másrészt természetesen az előadásról, hiszen az OPERÁ-ban való létet nagyon meghatározza az, hogy mit nézünk. Októberben láttam a *Nabuccót*, és azt kell mondanom, fantasztikus volt! Csodálatos a zene, gyönyörű a rendezés. A jó és rossz benyomások tehát képezhetik a társalgás témáját az előadás szünetében. Tetszik-e a rendezés, a klasszikus vagy inkább a modern felfogást kedveljük-e. És persze vannak örök témák, úgymint, látunk-e az előttünk ülőtől, vagy épp az öltözet.

Operaház főlépcsőház, 1974 | Forrás: FORTEPAN

DIVAT

Kellemetlen perceket okozhat, ha valaki a látott műről társalog, de nincs tisztában annak műfajával, cselekményével, hátterével.

Meglátásom szerint kétfajta ember jár az OPERÁ-ba: az egyik, akinek van hallása, a másik, akinek nincs. Előbbiek a legkritikusabbak. Ők „kihallják”, ha elcsúszott egy hang, észreveszik, ha egy jelenet nem úgy sikerült, ahogy kellett volna. Azt is érzékelik, ha a karmester máshogy dirigál, mint ami szokványos. Különbözőek vagyunk, de szerintem belőlük van kevesebb. A nézők többsége azért megy el a dalszínházba, hogy élvezze az estét, a zenét, és nem azért, hogy összevesse a kottával az elhangzottakat. Akinek nincs komolyzenei érdeklődése, „csak” maga az épület érdekli, az napközben megnézi azt. De aki jegyet vált egy előadásra, annak feltételezhetően van kapcsolódása ehhez a műfajhoz, érti, értelmezi, amit lát, így kevésbé futhat bele kellemetlenségbe társalgás közben. ○

Operaház, Fesztivál Bőr, 2022
Fotó: Berecz Valtér

JÁTÉK

Folytatódik az Opera Magazin nyereményjátéka. A megfejtéseket 2024. január 15-ig várjuk a jatek@opera.hu e-mail címre. Az alábbi kérdések mindegyikére helyesen válaszolók között 5 db páros belépőt sorsolunk ki a 2023/24-es évad valamelyik előadására. A nyerteseket e-mailben értesítjük, a névsort és a megfejtéseket a következő lapszámunkban olvashatják.

1. A sporton kívül milyen különleges hobbija van Brickner Szabolcsnak, a 2023/24-es évad Kamaraénekesének?
2. Melyik művészeti irányzat ihlette a 2024 januárjában színre kerülő Ruzalka című produkció látványvilágát?
3. Miként értelmezi át Venekei Marianna új koreográfiája a mandarin szerepét Bartók Béla és Lengyel Menyhért örökérvényű darabjában?
4. Halász Péter, az OPERA első vendégkarmestere szerint melyik – az Ybl-palotában is hamarosan újra színre kerülő – Richard Strauss-opera jelenti az egyik legnagyobb kihívást a zenekar számára?
5. Melyik nyugat-európai város volt meghatározó az orosz szoprán, Olga Peretyatko életében és tanulmányában?

Előző számunk megfejtései: 1. basszusklarinét; 2. adventi szeánsz; 3. úszás; 4. Melis György; 5. Bohémélet

Az őszi lap nyertesei: Csomor Piroska, Győri Jenő, László Anna, Todoranovné Kata, Rozsnyai Gábor
A részletes Játékszabályzat a www.opera.hu/tajekoztatok oldalon olvasható.

KÉPMÁS

MAGAZIN | nőknek és férfiaknak

OLVASNIVALÓ EGY ÉVRE,
ÉRTÉKEK EGY ÉLETRE

FIZESSZEN ELŐ ÉS NYERJEN!

HA 2024. JANUÁR 16-IG ELŐFIZET
A KÉPMÁS MAGAZINRA, MEGNYERHETI:

➤ a 2 éjszakás családi pihenésre szóló **Hunguest Hotel** utalványt

➤ a 2 éjszakás páros pihenésre szóló **Hunguest Hotel** utalványt

➤ a **Magyar Állami Operaház** két előadására szóló 200 darab páros jegyének egyikét

12 lapszám
10 710 Ft/év

Több előfizetés – nagyobb esély a nyereményre.

Előfizetés és részletek:
kepmas.hu/akcio2023

Az akció azokra a nyomtatott, belföldi előfizetésekre érvényes, amelyeknek előfizetési díját az előfizető 2023. október 1. és 2024. január 16. között kiegyenlítette.

További információ:
elofizetes@kepmas.hu

Egy sorsdöntő időszak margójára

Szerző: Karczag Márton

Villanásnyi aranykor – Bánffy Miklós és Hevesi Sándor Operaháza a munkacíme annak a könyvnek, amelyik ebben az évadban lát napvilágot dalszínházunk gondozásában. A kötet apropóját az adja, hogy 2023. december 30-án lesz 150 éve, hogy megszületett gróf Bánffy Miklós (1873–1950), a 20. századi magyar kultúrtörténet egyik legsokoldalúbb alakja.

A hazai operatörténet egyik legizgalmasabb fejezete az az 1912 és 1918 közötti néhány év, amikor Bánffy Miklós előbb kormánybiztosként, majd igazgatóként vezette az intézményt. A gróf olyan fizikai és szellemi megújulást hirdetett, amelyre az 1884 óta működő állami színházban korábban nem volt példa – már a beiktatását követő nyáron a saját ötletei mentén felújította a közel harminc éves, kissé elhasználdott épületet. Medgyaszay István építész olyan kiváló munkát végzett ekkor, hogy egészen 1980-ig nem is volt szükség újabb jelentős funkcionális átalakításokra.

Az épület felújításánál is fontosabb az a törekvés, amellyel Bánffy Miklósnak – még ha csupán időlegesen is – sikerült új utakra terelni a magyar operajátszást. Legközelebbi munkatársát tökéletesen választotta meg a Nemzeti Színházból átszerveztetett főrendező, Hevesi Sándor (1873–1939) személyében. Együttműködésük akár a dualizmus egyik jelképe is lehetne: a minisztérium ugyan egy arisztokratát nevez ki (nagy

részben rangja okán) a dalszínház élére, de az állami intézmény vezetője már lehet egy izraelita származású polgár is (ami korábban csak Gustav Mahler esetében történetelt meg). A közös munkával töltött, 1912 és 1914 közötti röpke két szezon új korszakot jelentett az Operaház életében.

○ Hoffmann meséi, 1931 | Forrás: OPERA Emlékgyűjteménye

○ Álda, 1913 | Forrás: OPERA Emlékgyűjteménye

○ Hevesi Sándor | Forrás: OPERA Emlékgyűjteménye

○ Bánffy Miklós | Forrás: OPERA Emlékgyűjteménye

Ez a rövid periódus természetesen nem volt – és nem is lehetett – elegendő arra, hogy a magyar operajátszás irányát gyökeresen megváltoztassa. Abból a szempontból azonban mégis sorsdöntőnek bizonyult ez az időszak, hogy felnyissák a kritika és a közönség szemét a műfaj sokszínűségére, és arra is, hogy egy-egy új produkció kérdéseket vehet fel vagy vitákat indíthat el, valamint megmutatták, hogy az előadások színre vivői éppúgy közvetítői az adott műveknek, mint az előadók. Rávilágítottak arra is, hogy az opera nemcsak karmesterekéről és énekesekéről szól, lényege nem is pusztán a hangakrobatika, a balett pedig nem csupán lábmutogatás, hanem mindkét műfaj jóval komplexebb annál, mint amihez az Operaház közönsége korábban szokva és szoktatva volt.

Bánffy Miklós megfiatalította a társulatot, Egisto Tango személyében pedig az intézmény történetében először olasz karmestert szerződtetett. Erre az időszakra esik a repertoár felfrissítése is, Hevesi Sándor

Verdi- és Mozart-rendezései, valamint Bánffy Miklós a Gyagilev-féle Orosz Balett hatását idéző nagyszabású látványvilága által. A vezetőség színmagyar szereposztásra törekedett, Hevesi pedig felismerte, hogy egy operában a szöveg éppen olyan lényeges alkotóelem, mint a zene, ezért a premerek librettóit maga fordította újra, vagy bízott meg jeles műfordítókat.

Az ígéretesen induló éra működését 1914 nyarán derékba törte az I. világháború kitörése. Bánffy Miklós a harctérre vonult, ahonnan csak 1916 őszén tért vissza, Hevesi pedig a Nemzeti Színházban folytatta munkáját. A gróf operaházi tevékenységének utolsó két éve, két nemzetközileg is jelentős premiert tartogatott: *A fából faragott királyfi* és *A kékszakállú herceg vára* ősbemutatóját. Készülő kötetünk korábban sohasem tapasztalt mélységekben igyekszik feltárni ezt a kevésbé dokumentált, műfaj-történetileg mégis meghatározó, villanásnyi aranykort. ○

Dubaji sikerek

Aki látta az OPERA őszi turnéjáról készült kisfilmet, képet alkothatott arról a felfokozott hangulatról, ami a *Dubaji Operában* tartott öt *Hattyúk tava* és két *Pillangókisasszony*-előadást követte. Ez a vendégjáték a Magyar Állami Operaház csaknem egy évtizedes közlekeleti jelenlétének eddigi legjelentősebb fellépése volt, amelyért összesen 10.000 néző lelkesedett, és amelynek mintegy félmilliárd forintos összköltségét teljes egészében a meghívó fél állta.

○ Pillangókisasszony, 2023, Dubai | Fotó: Dubai Opera

„Az ikonikus Hattyúk tava ékes bizonyítéka, hogy a művészet és a zene egyetemes nyelv, amely szavak nélkül is össze tudja kapcsolni a különböző népeket és kultúrákat. (...) A Magyar Nemzeti Balett művészei, akik először léptek fel a Dubaji Operában, nagy sikert arattak ezzel az előadással, amelyen a Magyar Állami Operaház Zenekara működött közre Hontvári Gábor vezényletével. A balett-társulat, köztük olyan táncosok, mint Melnyik Tatyjana és Yakovleva Maria, kiváló-

an vitték színre Csajkovszkij mesterművét. (...) A produkcióban látható csodálatos jelmezek, színek, világítás, és persze a férfi és női táncosok dinamikus előadása, harmonikus összjátéka és hatalmas térformái élet-erővel, eleganciával és szépséggel töltötték meg a színpadot, a magaskultúrára fogékony dubaji közönség legnagyobb örömére.”

(Maha Adel, Al Khaleej, Egyesült Arab Emírátsok)

○ A hattyúk tava csoportkép előadás után a közreműködőkkel, 2023, Dubai | Fotó: Dubai Opera

○ Dubaji Operaház | Fotó: Dubai Opera

A bevezetőben említett, a dubaji turnéről készített kisfilmet ide kattintva megtekintheti! Készítette: Opera Café

„Lenyűgöző szépség és nőiesség – ez lehetne a jelmondata Csajkovszkij A hattyúk tava című balettjének, különösen a Magyar Nemzeti Balett előadásának, amit a Dubaji Opera 2023/24-es évadnyitó előadásain láthattunk. A magyar társulat kivételes produkció keretében adta elő a híres táncokat Rudi van Dantzig, az egyik legfontosabb 20. századi koreográfus elképzelései szerint, Hontvári Gábor vezényletével.”

(Diana Ayoub, Emirat Al Youm, Egyesült Arab Emírátsok)

„Giacomo Puccini klasszikus operája, egy fiatal japán lány történetét bemutató Pillangókisasszony, a Magyar Állami Operaház produkciójában lenyűgözte a dubaji közönséget. (...) A lélegzetelállító előadás hihetetlen szereposztással, Létay Kiss Gabriellával (Cso-cso-szán) és László Boldizsárral (Pinkerton), Kovács János vezényletével a Dubaji Operában volt látható. Az énekesek elbűvölő szólamai és a hangulatos rendezés megérintette a közönséget, miközben a sze-

replőkkel együtt átélték a tragikus érzelmet, így nem csoda, hogy álló tapsvihar tört ki az első előadás után.”

(Manar Elbaz, Arab News Japan)

„Ami az előadást igen meggyőzővé, sőt bizonyos pillanatokban kifejezetten magával ragadóvá tette, az a kitűnő szereposztás és a kiváló rendezés volt, illetve a fények, amelyek mindig erőteljesen jelenítették meg az adott hangulatot. Létay Kiss Gabriella nagyon érzelmes Pillangókisasszonyt alakított: csodásan kibontakozó szopránja és ahogyan kisfia iránt érzett, elmélyült szeretetét kifejezte, sokszor szívbemarkoló volt. Gál Erika mezzoszoprán, aki már sokszor bizonyított Budapesten, nem utolsó sorban Wagner-szerepekben, hasonlóan erős alakítást nyújtott Szuzukiként, zengő, olykor sötét tónusú hangjával. (...) Haja Zsolt mindenkit lenyűgözött nagyszerű Sharpless-interpretációjával, amit beugrással teljesített. Telt hangú bariton, aki még sokra viheti! (...) A Magyar Állami Operaház Kovács János vezényletével jellegzetes Puccini-hangzást teremtett, jó érzelmi hangsúlyokkal, a színpadon lévőekkel való remek együttműködésben. A Csiki Gábor vezette kórus a legjobb formában volt, és Cso-cso-szán első belépőjekor fantasztikus zenei pillanatot produkált.”

(Klaus Billand, Der neue Merker, Ausztria)

○ A hattyúk tava előadás a Dubaji Operában, 2023, Dubai | Fotó: Dubai Opera

Mindenre van orvosság

Telt házzal ment ősszel *A csengő* című Donizetti vígopera a Lázár Ervin Program és az MVM Pikoló Program részeként. Toronykőy Attila rendezése, az öreg sorrentói patikus történetének új színrevitele a fiatalokhoz kívánt szólni, mégpedig humoros magyar fordítás, látványos vetítések, modern ruhákra hajazó jelmezek és pirulát idéző díszlet segítségével. *A (gyógy)hatás nem maradt el.*

○ Ninh Duc Hoang Long, Megyimórecz Ildikó, Szvétek László, Megyesi Schwartz Lúcia és az OPERA Énekkara | Fotó: Nagy Attila

○ Megyesi Schwartz Lúcia, Szvétek László, Ninh Duc Hoang Long és az OPERA Énekkara | Fotó: Nagy Attila

○ Fülep Máté és Rác Rita | Fotó: Berecz Valter

○ Megyesi Schwartz Lúcia és Kiss András | Fotó: Berecz Valter

○ Kápi Zsuzsanna, Kiss Tivadar és Geiger Lajos
Fotó: Nagy Attila

„Vannak olyan popkulturális utalások, amelyek nem operaszínpadra teremtődtek. Az állításom mellett mindaddig szoktam kitarítani, amíg nem találkozom egy olyan merész adaptációval, amelynek készítői komolyan veszik: az opera mindenkié, így azoké is, akik idegenkednek ettől a műfajtól, és azoké is, akik még – akár életkorukból adódóan – nem ismerik behatóbban. (...) De hogy miért fontos a közérthetőség? Nos, *A csengő* ezúttal ifjúsági előadésként csendült fel az Eiffel Műhelyházban, így a produkciónak egy speciális célcsoport elvárásainak is meg kellett felelnie. (...)

A történet hiába egyszerű, megannyi buktatót rejt magában: a poénokat patikamérleggen kell szállítani a közönségnek, különben atomjaira hull a Donizetti-darab. Adott a szituáció: Don Annibale, az idős patikus frigyét kötött az ifjú és gyönyörű Serafinával, de másnap a férfinak el kell utaznia. Az idő szorít, a nászt el kell hálni. Zavaró tényező Enrico, az opera igazi főszereplője, aki Serafina volt szeretőjeként

mindent bevet, hogy meghiúsuljon a nászéjszaka. A cselekmény helyszíne nem más, mint a patikus háza, amelyet olykor éjszaka is felkereshetnek a betegek, ha valamilyen orvosságra van szükségük. Ezt a kiskaput pedig Enrico ki is használja. (...) Háromszor csenget éjjel, három különböző álruhában bukkan fel a patikus otthonában. Ez a rész bravúros játékra ad lehetőséget: francia diákként roliron érkezik, légcsőhurutos operaénekesként el-elcsukló hanggal kéri a patikus segítségét, öregúrnak öltözve pedig beteges feleségének szeretne kikevertetni egy hihetetlen bonyolult és mondvascsinált receptet.

Fülep Máté magabiztosan lavírozik a szerepek között, alakításának csúcspontja pedig a szójátékokra és nyelvtörőkre épülő Enrico-ária, amikor is a recept összetételét sorolja fel – például egyiptomi légyölő, citromízű étvágycsepp –, vagyis inkább hadarja. A megértést háttéranimáció segíti, így aki szóban elveszti a fonalat, vizuálisan még lehet esélye visszakapaszkodni a pörgő recitativóba.”

(Lengyel Emese, Magyar Nemzet)

○ Szvétek László és Fülep Máté | Fotó: Nagy Attila

Születésnap elismerések

Erkel Ferenc valószínűleg idén is elégedetten nyugtázná, hogy születésnapjának évfordulóján az OPERA ismét *díjjal jutalmazta* számos kiemelkedő művész munkáját. November 7-én, a Magyar Opera Napján az új Örökös Tagok kilétére is fény derült.

Bár Marton Éva tavaszi megválasztását követően a Magyar Állami Operaház örökös tagjai őszi ülésükön nem emeltek új tagot soraikba, Posztumusz Örökös Taggá választották Egri Sándor operaénekest. A Magyar Állami Operaház Mesterművésze cím viselésére viszont idén lett érdemes Kiss-B. Atilla tenor, mert amellett, hogy az intézmény Kossuth-díjas örökös tagja, idén betöltötte 60. életévét.

Az OPERA és a Fészek Művészkör közös alapítású Székely Mihály-emlékplakettjét, amiben minden évben az arra művészi és emberi magatartása alapján a leginkább érdemes művészt részesítik, a magánénekesek közül idén Gábor Géza basszista vehette át. A legszebb, legtisztább magyar kiejtésű énekesnek odaitélhető Melis György-díjat, mely elismeréssel a névadó-alapító születésének centenáriumát is ünnepeljük, idén Sándor Csaba basszbariton kapta meg. Az ösztönös tehetséget és színpadi személyiséget elismerő Sudlik Mária-díjban Nádor Magda koloratúrszoprán, míg a Wagner-előadásokban kiemelkedő teljesítményt nyújtó művészeknek járó Závodszy Zoltán-díjban Gál Erika részesült. A zenekari, énekkari tagok, valamint a balettmesterek és táncosok titkos szavazása alapján az évad zenekari művésze Kállai

Ernö koncertmester, énekkari művésze Pap Nikoletta szoprán és Irlanda Gergely bariton, kartáncosa Adachi Yukio tánckari művész és Kiyota Motomi grand sujet lett.

Az operai háttérszakmákban dolgozóknak járó Vasfüggöny-díjat Szakács Veronika, a női balettöltöztetők csoportvezetője, valamint Bartók Szilvia takarító csoportvezető vehette át. „Az előadásokért” emlékérmét dr. Lami Klára kulturális menedzser, a művészeti igazgatóság csoportvezetője, az adminisztrációban dolgozókat elismerő Dárday Andor-emlékplakettet pedig Nagy Dániel kulturális menedzser kapta. Az OPERA ezen kívül idén is jubileumi arany emlékgyűrűvel köszöntötte azokat a művészeket és munkatársakat, akik 25 éve dolgoznak az intézménynél, köztük Botos Veronika szóló brácsás, Polonkai Judit szóló fagott és Tóth Gábor szóló kürtös zenekari művészeket, Erdős Andrea címzetes magántáncost, Radina Dace magántáncost, a Magyar Nemzeti Balettintézet művészeti vezetőjét, Döbörhegyi Diána alt énekkari művészt és Sárkány István „Johnny” díszlettári csoportvezetőt és Kákay István művelődésszervezési és képzési osztályvezetőt.

2023-ban harmadik alkalommal adta át a Magyar Állami Operaház az általa alapított Opera Corpus sajtódíjat, amelyet Szerémi Nóra, a Klasszik Rádió szerkesztője, és Nyitány című reggeli programjának egyik műsorvezetője vehetett át. Az elismeréseket az Andrassy úti Ybl-palota Medgyaszay termében adták át, az ünnepségen részt vett Vincze Máté, a Kulturális és Innovációs Minisztérium helyettes államtitkára is. ○

Milyen út vezet el egy-egy díjig és milyen gondolatok fogalmazódnak meg az elismerések kapcsán? Videóinkból kiderül! Készítette: Opera Café

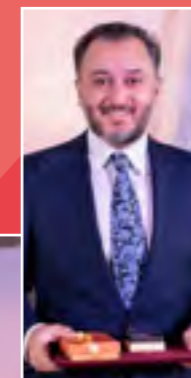
○ Fotó: Nagy Attila

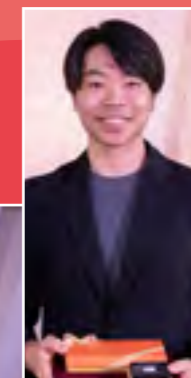
○ Gál Erika

○ Nádor Magda és Kovács János

○ Kállai Ernő

○ Kiyota Motomi

○ Gábor Géza

○ Ókovács Szilveszter és Adachi Yukio

○ Szinetár Miklós, Vincze Máté, Kiss B.-Atilla és Ókovács Szilveszter

○ Ókovács Szilveszter és Sándor Csaba

Valakinek holnap...

Szőrényi Levente és Bródy János generációkon átívelő, legendás rockoperája most *gyerekszereplők révén* mutatta újabb oldalát. Feké Pál szerint az *István, a király (junior)* „katartikus, megható és tele van energiával”. A koncertszínházi produkciót az István és Koppány alakításával ismertté vált színész rendezte és adaptálta a Magyar Állami Operaház Gyermekkarára és a Magyar Nemzeti Balettintézet növendékeire, akik lenyűgözték az Eiffel Műhelyház közönségét.

NÉZŐI VÉLEMÉNYEK

„Szenzációs előadás volt! Elismerés minden szereplőnek és az őket segítő szakembereknek.”
(Kelemen-Wildanger Krisztina)

„Tetszett az előadás, nagyon ügyesek voltak!” (Ernst-Schmalzl Nóra)

„Fantasztikus produkció!”
(Krasznai Krisztina)

○ Fotó: Berecz Váler

Több mint támogató

Szerző: Filip Viktória

Felelősség és empátia, türelem és megbízhatóság – e fő irányelvek mentén vezet informatikai cégét Bánszki Attila, akit olyannyira lenyűgözött az opera és a balett világa, hogy **egyszerre lett a Magyar Állami Operaház egyik pártfogója, a műfaj rajongója és elhivatott népszerűsítője.** Neki köszönhető, hogy a *Szláv szezón* Műsorkalendáriuma nyomtatott változatban is lapozható, és hogy az egyik *Diótörő*-előadás nézői közt jelentős számú informatikus is helyet foglal majd.

○ Bánszki Attila és Gulyás Judit

○ Fotó: Végh László

Az informatika alapja a matematika, a zene pedig egyes vélekedések szerint nem más, mint „hangzó matematika”. Akár ilyen logika mentén is eljuthatunk a számok világából a hangok birodalmába. Mint a Szinva Net Informatikai Zrt. vezérigazgatója, hogyan került kapcsolatba a zenével?

Gyerekkoromban hegedülni tanultam, a zene az életem része, a szélsőségeket kivéve minden stílust kedvelek. Az operaelőadásokat sokszor csukott szemmel hallgatom, egyfajta jól-lét állapotába kerülök: ez maga a kulturális wellness. Rohanó világunkban a wellness szó ugyan gyakran elhangzik, de általában a hétfégi üdülések és az egészséges életmód kapcsán. A kultúra azonban az egészségünk egyik alapja kellene, hogy legyen, hiszen nemcsak a testünknek van szüksége feltöltődésre, hanem a lelkünknek is. Ezért jó zenét hallgatni, olvasni, filmet nézni, ezért járunk a feleségemmel és a barátaimmal az Operaházba, színházba vagy épp kiállításra.

Volt olyan jó ötlete, fontos felismerése, ami épp egy operaházi előadás közben fogalmazódott meg?

Inkább azt tapasztalom, hogy rendeződnek, kisimulnak a gondolataim. Ha azonosulni tudok az opera egyik szereplőjével, elvárásol a darab, együtt utazom a zenével, de ugyanígy, ha a múzeumban elmerülhetek egy festmény szemlélésében, szinte beszippant a kép világa. A kutatóintézetekben is azért állítanak fel pingpongasztalokat, mert a sport teljes koncentrációt igényel, a problémáktól való abszolút eltávolodást. Ha egy mély, szakmai kérdésre nem találnak megoldást a kutatók, egy játszma után beugorhat a megfektetés. Erre a kultúra is képes. Természetesen vannak olyan produkciók, amik kevésbé állnak közel hozzám, de mivel láttam és van róla véleményem, ez is hozzátesz a tudásomhoz.

Milyen operaelőadásokat kedvel leginkább, és hogyan viszonyul a balett műfajához?

A 2021/22-es évadtól számos produkciót láttam. Egy operarajongó nagyon jó barátomnak az az ötlete támadt, hogy béreljünk közösen egy páholyt, mert a rendszeres operalátogatás merőben más zenei élményt ad. Régebben fel sem merült bennem, hogy megnézzek egy balettet, de *A makrancos Kata* könnyedsége, látványos, színes kivétel miatt a legjobb belépőnek bizonyult számomra. Ez után következett többek között *A diótörő*, a *Bohémélet*, és sok-sok olyan élmény, amit a protokollfőnök és az Opera Klub menedzsere, Gyüdi Melitta szervezett. Rá kellett döbennem, hány és hány ember munkája van egyetlen estében, és milyen páratlan tudás birtokosai az itt dolgozók: Józsa Anka üzemeltetési igazgató vagy Várda Gergely színpadi műszaki igazgató szemében olyan elhivatottság csillog, ami egészen rendkívüli. És a művészekről még nem is beszéltem! László Boldizsárt a Cotton Club Singersből személyesen ismerem,

és örömmel tölt el, hogy számos opera-előadásban is láthattam. Az, hogy Budapestnek van egy ilyen épülete, ahol ennyire kimagasló színvonalú előadásokat tartanak, méltán vonzó és rendkívül elegáns kulturális helyszínné teszi országos és nemzetközi viszonylatban is. Nagy öröm, hogy támogatóként a céggel része lehetek az intézmény mindennapjainak, és sokra értékelem, hogy partnerre találtam az OPERÁ-ban.

A cég szempontjából mit jelent ez a partnerség?

Pozitív értelemben megkülönböztet. Nem tucatélményt, hanem új szintet nyújthatunk a kapcsolódásban, egy szép gesztust tehetünk saját dolgozóink és ügyfeleink felé. Az Operaházba nem mindig könnyű eljutni, és sokan félnék is a műfajtól.

Megközelíthetetlennek tűnik?

Sokakban, akár cégvezetőkben is felmerülhet az a téves gondolat, hogy az opera egy rendkívül komoly műfaj, ami a zene fellegvárában szinte elérhetetlenül létezik. De ha valaki csak egyszer megnézi A diótörőt vagy a Bohéméletet, biztos vagyok benne, hogy talál benne olyan momentumot, ami kedvére való. Ezeket a műveket az is könnyen befogadja, aki nincs otthon az opera vagy a balett világában. Azért is hívtam meg a cég összes munkatársát és számos partnerünket az egyik decemberi Diótörőre, mert nem tudok ennél szebb ünnepi hangulódást elképzelni. Ez egyfajta köszönet a közösen elvégzett munkáért, és ezzel együtt szeretném az OPERÁ-t népszerűsíteni, hogy mindenki meggyőződhesen róla, ez nem egy misztikus, elérhetetlen világ, hanem nagyon is szép és jó dolog.

A miskolci székhelyű és budapesti bázissal is rendelkező cég tevékenységi köre az egész országra kiterjed, így számos kezdeményezést támogatnak, elsősorban a kultúra,

az oktatás és az egészségügy területén. Mi alapján dől el a támogatások sorsa?

Nehéz súlyozni, mert sok kérés érkezik. A régió egyik vezető informatikai vállalkozásaként a társadalmi felelősségvállalás kiemelt szerepet kap, de támogatóként inkább a háttérben maradunk. A Szláv szezon Műsorkalendáriumában is csak egy apró logót és egyetlen mondatot kértem feltüntetni. Segíteni és adni szeretek, látni a mosolygós arcokat, ráérezni, hova kell odaállni, hogy előreleendőljön egy jó ügy. Mindig fontosak a mentőknek tett rendszeres felajánlásaink, a gyermekélelmények, iskolák, valamint egészségügyi intézmények támogatása. Ha választanunk kell, a jövőt építjük, a felnövekvő generációt segítjük. Ha lesz rá lehetőségünk, tervezzük, hogy az Operaházba is meghívunk hátrányos helyzetű gyerekeket. Olyan élményhez szeretnénk juttatni őket, amit később sem felejtnek el, és felnőttként színházba, operába járó nézők lehet belőlük. Közös feladatunk, hogy a kultúrát továbbadjuk!

Nemrég bekerültek Észak-Magyarország Top100 vállalkozása közé. A kultúra támogatásának feltételei épp kedvezőek, de a zene szeretete az idén harmincöt éves cég indulása óta jelen van.

Ezt mi sem bizonyítja jobban, minthogy a vállalatunk anno a miskolci Bartók Plusz Operafesztivál létrejöttét is segítette, és alapító tulajdonosa a Miskolci Múzsza Díjnak is. Cégünk szerves része a kultúra, mint ahogy része az etikus piaci jelenlét, a megbízhatóság, az empátia és a felelősségtudat is. Két fiam van, ők is ezen értékrend alapján nőttek fel. Nem biztos, hogy ők fogják majd átvenni egyszer a cégvezetést, de bárki is lesz az utód, ezeket az értékeket szeretném továbbadni. Meg kell őriznünk az elődeink által lefektetett alapokat, és tovább kell vinnünk azt, ami igazán fontos. ○

Foto: Végh László

TÉLI PROGRAMOK

DECEMBER, JANUÁR, FEBRUÁR

OPERAHAZ

Eagling / Solymosi / Csajkovszkij: **A diótörő**

Puccini: **Tosca**

Händel-Mozart: **Messiás – koncertszerű előadás**

Puccini: **Bohémélet**

ifj. Johann Strauss: **A denevér**

Újév az Operaházban

Cranko / Csajkovszkij-Stolze: **Anyegin**

Ránki: **Pomádé király új ruhája**

Sztárestek zongorával: **Olga Peretyatko; Ferruccio Furlanetto**

Dvořák: **Ruszalka**

Velekei – Venekei – Várnagy / Bartók: **Bartók TáncTryptichon**

R. Strauss: **Arabella**

Csajkovszkij: **A pikk dáma**

Orff: **Carmina Burana**

EIFFEL MŰHELYHÁZ

Pacsay: **Artaban**

Mozart: **Parázsfuvalácska**

Lukács Gyöngyi; Kolonits Klára

Verdi: **A trubadúr – koncertszerű előadás**

Dace / Csajkovszkij: **KisCsipke**

IFJÚSÁGI PROGRAMOK

OperaOvi; O/Encia Mona Danival;

Csengő-bongó délelőtt; Ringató; Hangszerverázs;

(K)Eiffel, Jancsi!

OPERA

MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ
HUNGARIAN STATE OPERA

Bartók TáncTryptichon

Bartók DanceTryptych

Három egyfelvonásos táncmű két részben
Three one-act dance pieces in two parts

Velekei László / Bartók Béla

**A FÁBÓL FARAGOTT
KIRÁLYFI**

The Wooden Prince

Venekei Marianna / Bartók Béla

**A CSODÁLATOS
MANDARIN**

The Miraculous Mandarin

Várnagy Kristóf / Bartók Béla

TÁNCZSVIT
Dance Suite

BALETT

MAGYAR NEMZETI BALETT
HUNGARIAN NATIONAL BALLET

Bemutató 2024. február 3., Operaház
Premiere 3 February 2024, Opera House